

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Οικονομικών Σπουδών και Διοίκησης

Πτυχιακό Πρόγραμμα Αστυνομικών Σπουδών

Πτυχιακή Εργασία

**Αστυνομική Διαφθορά: Γενεσιουργοί Παράγοντες, Τυπολογία και
Μείωση του Φαινομένου Μέσω της Προληπτικής Προσέγγισης**

Ναθαναήλ Δημητρίου

**Επιβλέπουσα Καθηγήτρια
Μαρία Κωνσταντίνου**

Μάιος 2016

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Οικονομικών Σπουδών και Διοίκησης

Πτυχιακό Πρόγραμμα Αστυνομικών Σπουδών

Πτυχιακή Εργασία

**Αστυνομική Διαφθορά: Γενεσιουργοί Παράγοντες, Τυπολογία και
Μείωση του Φαινομένου Μέσω της Προληπτικής Προσέγγισης**

Ναθαναήλ Δημητρίου

**Επιβλέπουσα Καθηγήτρια
Μαρία Κωνσταντίνου**

Η παρούσα πτυχιακή εργασία υποβλήθηκε προς μερική εκπλήρωση των
απαιτήσεων για απόκτηση πτυχιακού τίτλου σπουδών
στο Ναθαναήλ Δημητρίου
από τη Σχολή Οικονομικών Σπουδών και Διοίκησης
του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Μάιος 2016

"Power tends to corrupt, and absolute power corrupts absolutely."

Lord Acton, 1887

Περίληψη

Αυτή η μελέτη πραγματεύεται τις αιτίες, την τυπολογία, την ταξινόμηση της αστυνομικής διαφθοράς, καθώς και διάφορους μηχανισμούς αντιμετώπισης του φαινομένου, μέσω της προληπτικής προσέγγισης. Αρχικά, καταγράφονται οι γενεσιουργοί παράγοντες, όπως αυτοί αναφέρονται στη σχετική βιβλιογραφία. Στη συνέχεια, αναλύονται οι τύποι και η ταξινόμηση της αστυνομικής διαφθοράς, στη βάση του μοντέλου της τριπλής τυπολογίας του PUNCH (2000). Ακολούθως, υποβάλλονται συγκεκριμένες εισηγήσεις για πρόληψη και καταστολή του φαινομένου μέσω στρατηγικών, οι οποίες εδράζονται στην προληπτική προσέγγιση. Μέσα σε αυτές τις προτάσεις περιλαμβάνονται εισηγήσεις σε σχέση με τα Συστήματα Έγκαιρης Προειδοποίησης, τη σύσταση και λειτουργία Γραφείων Εσωτερικών Υποθέσεων, την Ακεραιότητα και τον έλεγχο αυτής. Με βάση τα ευρήματα της βιβλιογραφίας η οποία έχει μελετηθεί για τις ανάγκες εκπόνησης της παρούσας μελέτης, καταβάλλεται προσπάθεια υποβολής τεκμηριωμένων εισηγήσεων, οι οποίες θα μπορούσαν να υιοθετηθούν στην Αστυνομία Κύπρου για αντιμετώπιση της διαφθοράς.

SUMMARY

This dissertation investigates the causes and types of police corruption, their classification, as well as the various mechanisms that can be employed, through the adoption of a preventative approach, to deal with this problem. Firstly, an outline of the root causes of this phenomenon is presented through a review of the relevant literature. A discussion then follows of the various types of police corruption and the classification of the forms that it takes, as proposed by Punch (2000). Next, specific suggestions are made that aim at preventing and combating the phenomenon through strategies that are based on a preventative approach. These include proposals relating to the Control of Integrity, Early Warning Systems and the establishment and operation of Offices for Internal Affairs. Overall, on the basis of its findings and the literature examined, the study puts forward evidence-based suggestions that could be adopted by Cyprus Police to effectively deal with police corruption.

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την επιβλέπουσα καθηγήτρια μου Μαρία Κωνσταντίνου, για την πολύτιμη βοήθεια και καθοδήγησή της, καθώς και για τις χρήσιμες συμβουλές που μου παρείχε κατά τη διάρκεια εκπόνησης της παρούσας πτυχιακής εργασίας.

Ευχαριστίες, οφείλω, επίσης, σε όλους όσους με οποιονδήποτε τρόπο μου συμπαραστάθηκαν και με στήριξαν, ο καθένας με το δικό του τρόπο, ώστε αυτή η εργασία να ολοκληρωθεί.

Τέλος, ευχαριστώ θερμά εκείνους που αρχικά με ενέπνευσαν.

Περιεχόμενα		Σελ.
1	Εισαγωγή	1
1.1	Αστυνομική Διαφθορά	3
1.2	Αναγνώριση Ερευνητικού Προβλήματος και προσδιορισμός Σκοπού Έρευνας	5
1.3	Μεθοδολογία Έρευνας	7
2	Βιβλιογραφική Ανασκόπηση	8
2.1	Θεωρητικές Προσεγγίσεις	9
2.2	Γενεσιουργοί Παράγοντες, Τυπολογία και Ταξινόμηση της Αστυνομικής Διαφθοράς	11
2.3	Αντιμετώπιση Μέσω της Προληπτικής Προσέγγισης	13
3	Γενεσιουργοί Παράγοντες, Τυπολογία και Ταξινόμηση της Αστυνομικής Διαφθοράς	15
3.1	Τύποι και Διαστάσεις Αστυνομικής Διαφθοράς	18
3.2	Ταξινόμηση Αστυνομικής Διαφθοράς	20
4	Αντιμετώπιση Μέσω της Προληπτικής Προσέγγισης	22
4.1	Προληπτικός Έλεγχος	23
4.1.1	Εσωτερική Λογοδοσία	24
4.1.2	Αυστηρή Επιτήρηση	26
4.1.3	Περιορισμός Διαδικασιών που Ενθαρρύνουν τη Διαφθορά	26
4.2	Συστήματα Έγκαιρης Αναγνώρισης και Προειδοποίησης	27
4.3	Γραφείο Εσωτερικών Υποθέσεων	32
4.4	Ακεραιότητα	37
4.4.1	Έλεγχος Ακεραιότητας	38
4.4.2	Η Οργανωσιακή Όψη της Ακεραιότητας	40
4.4.3	Συνεργάτες Πεδίου	41
5	Συζήτηση και Εισηγήσεις	45
6	Συμπεράσματα	48

Κεφάλαιο 1

Εισαγωγή

Η διαφθορά έχει ιστορικά αποκτήσει διαφορετικές έννοιες οδηγώντας, ταυτόχρονα, σε ποικίλους συνειρμούς, όπως ηθικούς, κοινωνικούς και θεσμικούς, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις συνδέθηκε με τα καθεστώτα. Αρχικά, είχε θεωρηθεί ως η «προδοσία της ευθύνης προς το δημόσιο συμφέρον», ενώ, στην πορεία, είχε αναχθεί σε παράνομο, αποκλίνοντα και ανήθικο μηχανισμό της εξουσίας, αποσκοπώντας αφενός μεν στην κάλυψη των θεσμικών κενών αφετέρου δε στην απόκτηση πολιτικού οφέλους ή/και εθνικού συμφέροντος (Πανούσης, 2010).

Η διαφθορά, ως φαινόμενο, υπήρχε από ανέκαθεν και αποτελούσε εκδήλωση της ατέλειας του ανθρώπινου χαρακτήρα, καθώς και της ανοχής των επιμέρους κοινωνιών. Στις σύγχρονες κοινωνίες, ιδιαίτερα στις οικονομικά προηγμένες, η διαφθορά τείνει να περιοριστεί ως συνεπακόλουθο της κοινωνικής ευαισθητοποίησης, καθώς και της εκπαίδευσης. Από την άλλη, όμως, παρουσιάζει μια έξαρση η οποία, πρωτίστως, οφείλεται στην ένταση των οικονομικών σχέσεων και συναλλαγών, ιδιαίτερα σε διεθνές επίπεδο, ως αποτέλεσμα της παγκοσμιοποίησης. Σήμερα, η διαφθορά έχει αναχθεί σε ένα παγκόσμιο πρόβλημα, η ένταση και η πυκνότητα του οποίου ποικίλει από χώρα σε χώρα, ανάλογα με τις κοινωνικό-οικονομικές, πολιτικές και πολιτισμικές συνθήκες που επικρατούν σε κάθε χώρα (Δασκαλάκη, 2013).

Ο McMullan (1961 στον Newburn, 1999), παρέχει ένα ευρύ ορισμό σύμφωνα με τον οποίο η διαφθορά καθορίζεται ως η αποδοχή από δημόσιο λειτουργό χρημάτων, ή αντικειμένων που έχουν χρηματική αξία, με σκοπό να πράξει κάτι το οποίο καθυκόντως θα έπραττε ούτως ή άλλως, ή να προβεί σε οποιαδήποτε πράξη την οποία δεν έπρεπε να κάνει, ή να ασκήσει νόμιμη διακριτική ευχέρεια για ανάρμοστο λόγο. Αναφερόμενος στον ίδιο ορισμό ο PUNCH (1985) διευρύνει την έννοια του όρου προσθέτοντας ακόμα

δυο στοιχεία: την υπόσχεση για σημαντική προκαταβολή ή αμοιβή και την υιοθέτηση παράνομων μέσων για επίτευξη συγκεκριμένων στόχων.

Η ενασχόληση με τη διαφθορά ανάγεται στους αρχαιότετους χρόνους. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι από τους πρώτους που εξέφρασαν απόψεις και στοχασμούς επί του θέματος ήταν ο Πλάτωνας, κατά τη διάρκεια της ελληνικής κλασσικής αρχαιότητας. Ο ίδιος είχε χαρακτηρίσει ως διεφθαρμένα πολιτεύματα τη δημοκρατία, την ολιγαρχία και τη μοναρχία, τα οποία, αντί να ορίζονται σύμφωνα με το νόμο, περιέπιπταν σε καταστάσεις οι οποίες εξυπηρετούσαν τα συμφέροντα των εκάστοτε κυβερνόντων. Για πρώτη φορά, προσδίδεται στη διαφθορά συγκεκριμένη έννοια και συνδέεται άμεσα με τον εκτός νόμου προσπορισμό ιδιωτικών συμφερόντων μέσω της κατάχρησης δημόσιας θέσης. Θεωρείται άρρηκτα συνδεδεμένη με τις ευρύτερες οικονομικές, πολιτικές, πολιτισμικές αντιλήψεις και θεωρήσεις της ίδιας της κοινωνίας και εντάσσεται πάντοτε σε ένα δεδομένο ιστορικό πλαίσιο (Πανούσης, 2010).

Κατά συνέπεια, η διαφθορά, ως έννοια και ως κοινωνικό φαινόμενο, φαίνεται να έχει παρουσιαστεί από την εποχή που άρχισαν να εμφανίζονται οι πρώτες οργανωμένες κοινωνίες, οι οποίες είχαν ως φυσικό συνεπακόλουθο την ανάθεση δημόσιων λειτουργημάτων σε δημόσιους λειτουργούς. Ωστόσο, από όλα όσα καταγράφονται, διαφαίνεται ότι η διαφθορά δεν έχει καταγραφεί και αντιμετωπισθεί ούτε ως νομική έννοια ούτε ως αξιόποινη πράξη. Ατομικές έκνομες συμπεριφορές αποποινικοποιήθηκαν ως εγκλήματα δωροδοκίας, δωροληψίας και απόκλισης. Παρ' όλα αυτά, από τα χρόνια της αρχαιότητας μέχρι σήμερα, εκείνο που χαρακτηρίζει, ως αδιαμφισβήτητα ουσιαστικό στοιχείο, τη διαφθορά ήταν η σύνδεση της με δημόσια λειτουργήματα, κατά την ενάσκηση των οποίων διαπράττονται αξιόποινες πράξεις ή/και παραλήψεις έναντι ανταλλάγματος (Αλεξιάδης, 2010).

Εντούτοις, παρά τη συνεχή και συστηματική ενασχόληση της διεθνούς βιβλιογραφίας με το φαινόμενο της διαφθοράς και παρά την ύπαρξη αρκετών ορισμών που αποδίδουν την έννοια διαφόρων μορφών διαφθοράς, η απόδοση ενός σαφούς και ευρέως αποδεκτού ορισμού για όλες τις μορφές διαφθοράς, κατέστη ανέφικτη. Σε γενικές γραμμές, οι ορισμοί αυτοί έχουν ως κοινή συνισταμένη την κατάχρηση της εξουσίας από δημόσιους λειτουργούς για απόκτηση ιδιωτικής περιουσίας ή/και αποκόμιση ιδιωτικού

οφέλους. Συνεπώς, ο διαχωρισμός της διαφθοράς σε διάφορες κατηγορίες είναι άμεσα συνυφασμένος με τη δημόσια θέση που κατέχει το άτομο που προβαίνει στις έκνομες πράξεις και συμπεριφορές. Ως εκ τούτου, προκύπτουν τέσσερις βασικές κατηγορίες διαφθοράς: η πολιτική, η δικαστική, η σωφρονιστική και η αστυνομική διαφθορά (Στεργιούλης, 2008), στην οποία επικεντρώνεται η παρούσα πτυχιακή εργασία.

1.1 Αστυνομική Διαφθορά

Όπως επισημαίνεται στη βιβλιογραφία (Στεργιούλης, 2008), η αστυνομική διαφθορά κατατάσσεται σε μια από τις βασικές κατηγορίες της διαφθοράς. Είναι γενικά αποδεκτό ότι αυτή δεν προέκυψε τα τελευταία χρόνια, αλλά υπήρχε από συστάσεως της αστυνομίας ως θεσμού, ανεξαρτήτως τόπου και χρόνου. Είναι, ως εκ τούτου, αυτονόητο και αναμενόμενο ότι θα συνεχίσει να υφίσταται, να εξελίσσεται και να μεταλλάσσεται ανάλογα με τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές αλλαγές τόσο στο εθνικό όσο και στο διεθνές στερέωμα. Είναι επίσης αποδεκτό ότι η ποιοτική έκταση της, ο βαθμός ανάπτυξης της, καθώς και το είδος της ποικίλουν αναλόγως του νομικού και πολιτικού πολιτισμού της κάθε χώρας.

Όπως και στην περίπτωση της διαφθοράς, ούτε και για την αστυνομική διαφθορά υφίσταται ένας ενιαίος, σαφής και γενικά αποδεκτός εννοιολογικός ορισμός. Υπάρχει, ωστόσο, ευρύ φάσμα ορισμών, οι οποίοι έχουν αποδοθεί από ειδικούς που έχουν ενδιαφέρει επί του θέματος. Οι Roebuck και Barker (1974 στο Newburn, 1999), θεωρούν, ως αστυνομική διαφθορά, κάθε αποκλίνουσα, ανέντιμη, ανάρμοστη, ανήθικη ή εγκληματική συμπεριφορά από μέλη της αστυνομίας. Επιπρόσθετα, ο Kleing (1996), παρέχει ένα πιο περιεκτικό ορισμό σύμφωνα με τον οποίο διεφθαρμένα μέλη θεωρούνται εκείνα τα οποία όταν ασκούν ή αποτυγχάνουν να ασκήσουν τις εξουσίες που τους παρέχονται, ενεργούν με πρωταρχική πρόθεση και σκοπό την προώθηση ιδιωτικών ή τμηματικών πλεονεκτημάτων.

Κατά γενική ομολογία, ο ορισμός της αστυνομικής διαφθοράς, στις πλείστες των περιπτώσεων, δεν μπορεί να αποδοθεί διαφορετικά από το γενικό ορισμό της διαφθοράς. Συνεπώς, ως τέτοια, καθορίζεται κάθε συμπεριφορά η οποία αποκλίνει από τα επίσημα καθήκοντα δημοσίου ρόλου - εκλεγμένου ή διορισμένου - για ιδιωτικό

όφελος ή κέρδος. Ουσιαστικά, όμως, και αυτός ο εννοιολογικός προσδιορισμός συνιστά ένα ευρύ και ασαφή ορισμό. Έτσι, σύμφωνα με ένα πιο εξειδικευμένο ορισμό, «αστυνομική διαφθορά» θεωρείται κάθε πράξη ή ενέργεια, κατά την οποία μέλος του οργανισμού, χρησιμοποιεί τη θέση, τις εξουσίες και τα δικαιώματά του για να λαμβάνει αποφάσεις και να έχει πρόσβαση σε πληροφορίες του οργανισμού τις οποίες να παρέχει σε τρίτα πρόσωπα με αντάλλαγμα χρήματα ή άλλης μορφής πολύτιμα αγαθά ή υπηρεσίες, παράνομα ή/και ενάντια στους κανονισμούς του ιδίου του οργανισμού (Andrig & Fjeldstad, 2008).

Συχνά, ο όρος διαφθορά χρησιμοποιείται ως γενικός ορισμός για να καλύψει ένα ευρύ φάσμα της αστυνομικής αποκλίνουσας δραστηριότητας, παρά το γεγονός ότι παραδοσιακά έχει συνδεθεί με τη δωροδοκία. Η νομική και πειθαρχική απαγόρευση της διαφθοράς εστιάζεται σε τρία στοιχεία: (α) ένα άτομο αποδέχεται κάτι (β) πράττει ή δεν πράττει κάτι το οποίο ξεκάθαρα είναι ενάντια στο καθήκον του και (γ) προς όφελος τρίτου ατόμου του οποίου το κίνητρο είναι η αμοιβή του μέλους που επιτέλεσε την παράνομη πράξη (Punch, 2000).

Στη βάση, λοιπόν, της τυπολογικής ανάλυσης της αστυνομικής διαφθοράς, αναδεικνύονται και κάποια βασικά χαρακτηριστικά της αστυνομικής κουλτούρας τα οποία συνιστούν ένα σύνολο αρνητικών στάσεων, συμπεριφορών και αντιλήψεων που συνθέτουν ένα υποπολιτισμό, ο οποίος υιοθετείται από μέρος του αστυνομικού προσωπικού. Είναι δε αυτονόητο ότι, κατά την επιτέλεση πράξεων διαφθοράς στα πλαίσια διεκπεραίωσης αστυνομικών καθηκόντων, πέραν της εμπλοκής αστυνομικών, απαιτείται, στις πλείστες των περιπτώσεων, και η ενεργή ανάμειξη πολιτών, μελών, δηλαδή, του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου. Κατά συνέπεια, η αστυνομική διαφθορά λαμβάνει ένα σύνθετο χαρακτήρα, ο οποίος συνδέεται άμεσα με το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον και καθίσταται πολυσύνθετο κοινωνικό φαινόμενο του οποίου οι πτυχές συνυφαίνονται με κάθε τομέα της κοινωνικής, πολιτικής και οικονομικής ζωής (Στεργιούλης, 2008).

1.2 Αναγνώριση Ερευνητικού Προβλήματος και Προσδιορισμός Σκοπού Έρευνας

Είναι ευρέως αποδεκτό ότι το έργο της αστυνομίας και τα καθήκοντα που τα μέλη της επιτελούν κρίνονται από τα πλέον ευάλωτα σε σχέση με τους κινδύνους που εγκυμονούν για διολίσθηση και εμπλοκή των μελών σε έκνομες δραστηριότητες, ένεκα ακριβώς της ιδιαίτερης φύσης της αστυνομικής εργασίας. Είναι για αυτό ακριβώς το λόγο, που η κάθε αρχή επιβολής του νόμου θεσπίζει νομοθεσίες και υιοθετεί μηχανισμούς για έλεγχο και καταστολή τέτοιων συμπεριφορών και πράξεων (Βιδάλη, 2012).

Κατά συνέπεια, η παρούσα μελέτη πραγματεύεται το πολυσύνθετο και πολυδιάστατο ζήτημα της αστυνομικής διαφθοράς, με ιδιαίτερη έμφαση να δίδεται στους γενεσιουργούς παράγοντες, στην τυπολογία και στην ταξινόμησή της, καθώς και στη μείωση του φαινομένου, μέσω της προληπτικής προσέγγισης.

Αφού, λοιπόν, πρώτα καταγραφούν οι διάφοροι τύποι αστυνομικής διαφθοράς και τα αίτια που την προκαλούν, απώτερος σκοπός και στόχος της μελέτης είναι η υποβολή συγκεκριμένων, πλήρως τεκμηριωμένων, αλλά, πρωτίστως, υλοποιήσιμων εισηγήσεων για αποτελεσματική καταπολέμηση της διαφθοράς εντός της Αστυνομίας Κύπρου, μέσω της προληπτικής προσέγγισης. Για επίτευξη των επιδιωκόμενων σκοπών, αυτή διαχωρίζεται σε έξι Κεφάλαια.

Στο Πρώτο Κεφάλαιο, γίνεται μια γενική αναφορά στη διαφθορά ως κοινωνικό φαινόμενο, καθώς και μια ευρύτερη και εις βάθος αναφορά στην αστυνομική διαφθορά. Ακολούθως, γίνεται η αναγνώριση του ερευνητικού προβλήματος και προσδιορίζονται ο σκοπός και η μεθοδολογία της έρευνας.

Στο Δεύτερο Κεφάλαιο, παρουσιάζεται η ανασκόπηση της σχετικής με το θέμα βιβλιογραφίας, παρατίθενται οι θεωρητικές προσεγγίσεις και οι παράγοντες που συμβάλλουν στην εκδήλωση της αστυνομικής διαφθοράς και καταγράφονται τρόποι αντιμετώπισής της μέσω της προληπτικής προσέγγισης.

Στο Τρίτο Κεφάλαιο, καταγράφονται αναλυτικά τα αίτια που ευνοούν την ανάπτυξη της αστυνομικής διαφθοράς και αναλύεται η τυπολογία και η ταξινόμησή της, αναλόγως της μορφής και της έκτασης που αυτή λαμβάνει.

Στο Τέταρτο Κεφάλαιο, αναλύονται διάφοροι μηχανισμοί και στρατηγικές εσωτερικού προληπτικού ελέγχου, όπως Συστήματα Έγκαιρης Προειδοποίησης, Γραφεία Εσωτερικών Υποθέσεων, καθώς και το πολυσήμαντο θέμα της Ακεραιότητας των μελών της αστυνομίας, με σκοπό τη μείωση του φαινομένου.

Στο Πέμπτο Κεφάλαιο, υποβάλλονται εισηγήσεις για υιοθέτηση και λήψη συγκεκριμένων μέτρων, τα οποία αναμένεται ότι θα συνδράμουν στις προσπάθειες που ευρύτερα καταβάλλονται για αντιμετώπιση της μάστιγας της αστυνομικής διαφθοράς. Συγκεκριμένα, υποβάλλονται εισηγήσεις για την εγκαθίδρυση Συστημάτων Έγκαιρης Προειδοποίησης, τη σύσταση και λειτουργία ενός κατάλληλα δομημένου και οργανωμένου Γραφείου Εσωτερικών Υποθέσεων και την καθιέρωση προγραμμάτων ενίσχυσης της ακεραιότητας εντός της Αστυνομίας Κύπρου.

Θα πρέπει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι, κατά την εκπόνηση της παρούσας μελέτης, λήφθηκαν σοβαρά υπόψη δυο βασικές παραδοχές. Πρώτον, όσα μέτρα και αν ληφθούν, η πλήρης εξάλειψη της αστυνομικής διαφθοράς είναι ανέφικτη, δεδομένου ότι διαφθορά και άσκηση εξουσίας συνυπάρχουν. Τούτων λεχθέντων, τεκμαίρεται ότι η διαφθορά στην αστυνομία μπορεί να μειωθεί και όχι να εξαλειφθεί. Δεύτερο, θα πρέπει να ληφθεί ως δεδομένο ότι, όντως, υπάρχει διαφθορά και εντός της Αστυνομίας Κύπρου, η έκταση της οποίας δεν αποτελεί αντικείμενο έρευνας της παρούσας εργασίας. Άλλωστε, αυτό που στην παρούσα μελέτη αποσκοπείται είναι ο περιορισμός του φαινομένου και όχι η μέτρηση για να διαπιστωθεί η έκτασή του. Κατά συνέπεια, η παραδοχή και μόνο της ύπαρξης του προβλήματος συνιστά την επίτευξη κατά το ήμισυ του στόχου για καταπολέμηση και μείωση της διαφθοράς.

Παρόλα αυτά, και παρά το γεγονός ότι στην παρούσα μελέτη δεν έχουν συλλεχθεί και αναλυθεί οποιαδήποτε ποσοτικά δεδομένα, εντούτοις, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η άποψη του κοινού σε σχέση με τη διαφθορά στην Αστυνομία Κύπρου είναι έντονα αρνητική, αφού, η συντριπτική πλειοψηφία θεωρεί τα μέλη της διεφθαρμένα.

Συγκεκριμένα, σε μια προσπάθεια να εξακριβωθεί η αντίληψη των πολιτών για τη διαφθορά που ευρύτερα επικρατεί στην κυπριακή κοινωνία, πραγματοποιήθηκε, κατά τον Νοέμβριο 2010 και τον Ιανουάριο και Φεβρουάριο 2011, έρευνα με τη συμμετοχή 1.512 κυπρίων πολιτών. Κατά την έρευνα η οποία διεξήχθη μέσω δομημένου ερωτηματολογίου, μεταξύ άλλων, διαφάνηκε ότι ποσοστό 92% των ερωτηθέντων πολιτών θεωρεί τα μέλη της αστυνομίας διεφθαρμένα (Κραμβία-Καπαρδή & Τσολάκη, 2011).

1.3 Μεθοδολογία Έρευνας

Η εκπόνηση της παρούσας μελέτης εδράζεται σε μια βιβλιογραφική προσέγγιση και δεν περιλαμβάνει εργασία πεδίου ή εργαστηρίου. Κατά συνέπεια, για εκπόνηση της παρούσας έρευνας, έγινε μια εκτενής ανασκόπηση της υφιστάμενης σχετικής βιβλιογραφίας, μέσω της οποίας έχουν εξασφαλιστεί όλα τα δεδομένα. Κατόπιν ενδελεχούς σχολιασμού και κριτικής ανάλυσης των συναφών με το αντικείμενο της αστυνομικής διαφθοράς και της καταπολέμησής της δημοσιευμάτων, υποβάλλονται εισηγήσεις για υιοθέτηση και λήψη συγκεκριμένων μέτρων στην Αστυνομία Κύπρου.

Μέσα από πληροφορίες και δεδομένα που έχουν εξασφαλιστεί από ελληνική και, κυρίως, διεθνή βιβλιογραφία, όπως βιβλία, επιστημονικά άρθρα και περιοδικά, καθώς και από άλλα συγκεκριμένα μέσα πληροφόρησης, όπως ιστοσελίδες, καταβάλλεται προσπάθεια για μια ολιστική προσέγγιση και υποβάλλονται εφαρμόσιμες εισηγήσεις. Στην παρούσα έρευνα, η ύπαρξη διαφθοράς στην Αστυνομία Κύπρου δεν τίθεται «εν αμφιβόλω», ούτε εξετάζεται η έκταση, ο βαθμός ή το είδος της. Έμφαση δίδεται στις αιτίες που την προκαλούν και στους τρόπους αντιμετώπισής της.

Κεφάλαιο 2

Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

Η αστυνομική διαφθορά συνιστά ένα πολύπλοκο κοινωνικό φαινόμενο, το οποίο αναπόφευκτα επιφέρει σωρεία κοινωνικοοικονομικών προβλημάτων. Η ανάγκη για αντιμετώπιση του φαινομένου, καθώς και των σοβαρών επιπτώσεων που επιφέρει, οδήγησε αρκετούς μελετητές, εγκληματολόγους, ψυχολόγους, κοινωνιολόγους, ακαδημαϊκούς, νυν και πρώην μέλη αρχών επιβολής του νόμου να ασχοληθούν με το θέμα. Ως αποτέλεσμα, έχει παραχθεί και είναι διαθέσιμο πλούσιο, αξιόπιστο και πλήρως τεκμηριωμένο ερευνητικό έργο σε σχέση με την αστυνομική διαφθορά.

Στα πλαίσια εκπόνησης της παρούσας εργασίας, έχει μελετηθεί μέρος της υφιστάμενης σχετικής επί του θέματος βιβλιογραφίας, τόσο από πρωτογενείς όσο και από δευτερογενείς πηγές. Συγκεκριμένα, έχουν μελετηθεί: η διαφθορά, ευρύτερα, ως κοινωνικό φαινόμενο, η αστυνομική διαφθορά, οι γενεσιουργοί παράγοντες, οι διαστάσεις και η τυπολογία της. Επιπρόσθετα, από τη μελέτη της βιβλιογραφίας διαφάνηκε ότι υπάρχουν διάφορες θεωρητικές προσεγγίσεις σε σχέση με τις στρατηγικές αντιμετώπισης της διαφθοράς, οι οποίες κατατάσσονται σε δυο βασικές κατηγορίες: στην προληπτική και την αντιδραστική.

Η παρούσα έρευνα επικεντρώνεται στους τρόπους και στις στρατηγικές αντιμετώπισης του φαινομένου οι οποίοι εδράζονται στην προληπτική προσέγγιση, αφού, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, τεκμαίρεται ότι αυτή είναι πιο αποδοτική και αποτελεσματική. Συγκεκριμένα, εξετάζονται θέματα που σχετίζονται με: τον προληπτικό έλεγχο, την εσωτερική λογοδοσία, την αυστηρή επιτήρηση, τον περιορισμό των διαδικασιών που ενθαρρύνουν τη διαφθορά, τα Συστήματα Έγκαιρης Αναγνώρισης και Προειδοποίησης, τη σύσταση και λειτουργία Γραφείων Εσωτερικών Υποθέσεων, την ακεραιότητα και τον έλεγχό της.

2.1 Θεωρητικές Προσεγγίσεις

Είναι ευρέως αποδεκτό ότι η διαφθορά στην αστυνομία, συνδέεται κατά τρόπο άμεσο με το ευρύτερο κοινωνικό σύστημα αξιών που υφίσταται και επηρεάζει ανεπιφύλακτα τις λειτουργικές δομές της και, γενικότερα, το προσωπικό της. Είναι για αυτό το λόγο που η αποτελεσματική πρόληψη και καταστολή του φαινομένου προβάλλει ως αδήριτη ανάγκη μέσα από μια συλλογική και μεθοδική προσπάθεια στα πλαίσια μιας ευρύτερης στρατηγικής (Στεργιούλης, 2008).

Το σημαντικότερο βήμα για τις αρχές επιβολής του νόμου προς εξάλειψη ή μείωση της αστυνομικής διαφθοράς είναι η παραδοχή ότι αυτή υφίσταται. Η ανάγκη για ειλικρίνεια σε αυτήν την περίπτωση κρίνεται πρωταρχικής σημασίας, αφού, κατά παράδοση, οι αξιωματούχοι των αρχών επιβολής του νόμου προσπαθούν να αγνοήσουν ή/και υποβαθμίσουν το πρόβλημα ή αρνούνται την ύπαρξη του (Dempsey & Forst, 2012).

Είναι αποδεκτό ότι η παραδοχή της ύπαρξης ενός προβλήματος συνιστά το πλέον καθοριστικό βήμα για επίλυσή του. Στη βάση αυτής της προσέγγισης, αφού αναγνωρισθεί με σαφήνεια το πρόβλημα, είναι πλέον εφικτό να εντοπισθούν οι αιτίες που το προκαλούν. Η κατανόηση του προβλήματος και η διασαφήνιση των παραγόντων που το προκαλούν κρίνονται «ως εκ των ων ουκ άνευ», για αποτελεσματική αντιμετώπισή του. Κατ' αυτόν τον τρόπο, εξαίρεση δεν μπορεί να αποτελεί ούτε η αστυνομική διαφθορά. Στην προκειμένη περίπτωση, ένα από τα πλέον σημαντικά ερωτήματα, που διαχρονικά ταλανίζει όσους ασχολούνται με το θέμα, συνίσταται στους λόγους που τελικά οδηγούν τα μέλη της αστυνομίας στη διαφθορά. Ταυτόχρονα, εγείρεται και το ερώτημα κατά πόσο, όντως, πρόκειται για τη θεωρία των «σάπιων μήλων» ή για ένα συστημικό φαινόμενο, το οποίο απειλεί ολόκληρο τον οργανισμό.

Είναι ευρέως γνωστό ότι η αστυνομική διαφθορά εκδηλώνεται με διάφορους τρόπους, οι οποίοι μπορεί να κυμαίνονται από την απλή και γραφειοκρατική διαφθορά, μέχρι και τη διεύθυνση της εγκληματικότητας στα θεμέλια της ίδιας της πολιτείας, ενώ, μοιραία, εκτείνεται και σε άλλες μορφές πολιτικής διαφθοράς. Όλες αυτές οι μορφές απαιτούν διαφορετικούς τύπους παρεμβάσεων, καθώς και στρατηγικές αντιμετώπισης. Από όσα

η διεθνής βιβλιογραφία καταγράφει, διαφαίνεται ότι οι στρατηγικές αυτές, συνήθως, ενσωματώνουν την προληπτική προσέγγιση, με στόχο να μειώσουν τα κίνητρα και τις ευκαιρίες που οδηγούν στη διαφθορά και την τιμωρητική/αντιδραστική προσέγγιση για να αυξήσουν τους κινδύνους, καθώς και το κόστος συμμετοχής σε πρακτικές διαφθοράς (Chêne, 2010).

Όπως αναφέρει ο Sherman (1987 στον Newburn,1999), ο εσωτερικός έλεγχος στην αστυνομία διακρίνεται σε δυο βασικά είδη: τον προληπτικό και τον τιμωρητικό έλεγχο. Ο πρώτος, όπως άλλωστε και το όνομα του καταδεικνύει, αφορά στην αναζήτηση και υιοθέτηση πρακτικών, οι οποίες αποσκοπούν στην αλλαγή του οργανισμού κατά τρόπο που να εξυπηρετείται η πρόληψη της διαφθοράς. Είναι δε αυτονόητο ότι από αυτές τις δυο προσεγγίσεις προκύπτουν διάφοροι τρόποι, στρατηγικές και μέτρα για πρόληψη και μείωση του φαινομένου, τα οποία, με τη σειρά τους, μπορούν να διαχωριστούν σε δυο άλλες βασικές κατηγορίες. Η πρώτη αφορά στα προληπτικά μέτρα που λαμβάνονται εντός των αρχών επιβολής του νόμου από τις ίδιες τις αστυνομικές αρχές ενώ η δεύτερη τα μέτρα που λαμβάνονται από εξωτερικές δομές, είτε από το ίδιο το κράτος, είτε από άλλα αρμόδια όργανα. Τονίζεται ότι στην όλη προσπάθεια εξαιρετικά σημαντική είναι και η συμβολή των πολιτών, είτε ως εμπλεκομένων στα κρούσματα διαφθοράς, είτε ως θυμάτων τέτοιας συμπεριφοράς, είτε ακόμα και ως μαρτύρων.

Πέραν τούτου, σύμφωνα με όσα η διεθνής βιβλιογραφία καταγράφει, προκύπτει το συμπέρασμα ότι, πλέον, οι αρχές επιβολής του νόμου στηρίζουν τις προσπάθειες τους για αντιμετώπιση του φαινομένου, περισσότερο στην προληπτική προσέγγιση παρά στην αντιδραστική, καθότι φαίνεται ότι είναι πιο αποδοτική και αποτελεσματική. Κατά συνέπεια, στην παρούσα εργασία μελετώνται στρατηγικές που άπτονται της προληπτικής προσέγγισης. Τέλος, αυτή η μελέτη αντιμετωπίζει το θέμα στη βάση στρατηγικών και μέτρων που λαμβάνονται ή/και προέρχονται εντός των ιδίων των αρχών επιβολής του νόμου και όχι εκτός αυτών, αφού η έκτασή της δεν επιτρέπει ουσιαστικά περαιτέρω ανάπτυξη του θέματος.

Θα πρέπει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι στη διεθνή βιβλιογραφία καταγράφεται και μια διαφορετική προσέγγιση για πρόληψη της διαφθοράς. Αυτή η θεωρία εδράζεται, κατά κύριο λόγο, στη διαπίστωση ότι πάντα θα υπάρχουν μέλη της αστυνομίας τα οποία θα

επιθυμούν να πράττουν ό,τι είναι παράνομο ή ανήθικο. Ως εκ τούτου, η προσπάθεια για μείωση των ευκαιριών και η εισαγωγή λεπτομερών και πολυδιάστατων συστημάτων εντοπισμού και αποτροπής δεν κρίνεται από μόνη της επαρκής. Θα πρέπει, αυτή η προσπάθεια να συνεπικουρείται και από την καλλιέργεια και ανάπτυξη του αισθήματος ηθικής (Moral Sense), την επιθυμία, δηλαδή, να πράττει κάποιος το σωστό, αποφεύγοντας ό,τι είναι λάθος, η οποία θα πρέπει να διακατέχει όλα τα μέλη. Στη βάση αυτής της προσέγγισης, διατυπώνεται η θέση ότι εάν η πλειοψηφία των μελών της αστυνομίας δεν επιθυμεί να αποφεύγει ότι είναι παράνομο ή ανήθικο, τότε κανένα σύστημα εντοπισμού και αποτροπής, όσο εκτενές, λεπτομερές και πολυδιάστατο και αν είναι, δεν αρκεί για έλεγχο της διαφθοράς (Miller et al., 2006).

2.2 Γενεσιουργοί Παράγοντες, Τυπολογία και Ταξινόμηση της Αστυνομικής Διαφθοράς

Οι αιτίες που προκαλούν την αστυνομική διαφθορά, οι διάφοροι τύποι και μορφές της, καθώς και η ταξινόμηση της σε κατηγορίες, έχουν τύχει εκτενούς μελέτης και έρευνας, με αποτέλεσμα να υπάρχει πληθώρα αξιόπιστων πηγών και τεκμηριωμένη βιβλιογραφία. Ωστόσο, αξιοσημείωτη διαπίστωση είναι ότι, σε γενικές γραμμές, προκύπτει σύγκλιση απόψεων και οι διάφορες ερμηνείες περιορίζονται σε κοινό εννοιολογικό πεδίο.

Κατά γενική ομολογία, σε στρατηγικό επίπεδο, η «αστυνομική διαφθορά» κρίνεται ως μια αμφισβητούμενη φράση με περιορισμένα, αλλά και ευρύτερα νοήματα και έννοιες. Στην πρώτη περίπτωση, η διαφθορά αφορά στο προσωπικό της αστυνομίας, το οποίο χρησιμοποιεί τη θέση και το κύρος του για προσωπικό και όχι δημόσιο όφελος. Στη δεύτερη περίπτωση, η διαφθορά αποδίδεται σε οποιαδήποτε παραβίαση των κανόνων, όπως η ψευδορκία, η σωματική κακοποίηση των κρατουμένων, η ανάρμοστη σεξουαλική συμπεριφορά, η ληστεία και η φυλετική ή ρατσιστική συμπεριφορά, ακόμη και όταν δεν υπάρχει προσωπικό κέρδος (Bayley & Perito, 2011).

Μέσα από την εννοιολογική ερμηνεία, που γενικά αποδίδεται στη διαφθορά, διαφαίνεται ότι ουσιαστικά συνιστά την κατάχρηση της εξουσίας που απορρέει από την αστυνομική ιδιότητα των μελών, για ίδιον όφελος. Μέσα από αυτόν τον ευρύ, αλλά

γενικά αποδεκτό ορισμό, δύναται να διασαφηνιστούν τα αίτια που προκαλούν την αστυνομική διαφθορά και, ταυτόχρονα, να καταγραφούν οι τύποι και οι μορφές της.

Από τη βιβλιογραφία που έχει μελετηθεί για εκπόνηση της παρούσας μελέτης, καταγράφεται ένα ευρύ φάσμα αιτιών που προκαλούν και ευνοούν την ανάπτυξη της αστυνομικής διαφθοράς. Ωστόσο, αυτή η πλειάδα παραγόντων διαχωρίζεται σε δυο βασικές κατηγορίες: τους σταθερούς και τους μεταβλητούς. Οι μεν σταθεροί παράγοντες διευκολύνουν τη διαφθορά οι δε μεταβλητοί επηρεάζουν το βαθμό και την έκτασή της (Newburn,1999).

Κατά γενική ομολογία, η αποκλίνουσα συμπεριφορά που επιδεικνύουν τα μέλη της αστυνομίας συνιστά, επί της ουσίας, συμπεριφορά η οποία δεν συμμορφώνεται στα πρότυπα των κανόνων ή δεν ανταποκρίνεται στις προσδοκίες. Αυτά τα πρότυπα διαχωρίζονται σε τρεις βασικές κατηγορίες: τα ηθικά, τα οργανωτικά και τα νομικά. Είναι ξεκάθαρο, ωστόσο, ότι, ενδεχομένως, αρκετά από αυτά τα πρότυπα συγκρούονται μεταξύ τους με αποτέλεσμα η συμπεριφορά των μελών να μην είναι η πρέπουσα. Οι Karpeler και συνεργάτες (1994 στους Roberg et al., 2009), κατατάσσουν την αποκλίνουσα αυτή συμπεριφορά σε τέσσερις γενικές κατηγορίες: (α) το αστυνομικό έγκλημα, (β) την επαγγελματική αποκλίνουσα συμπεριφορά, (γ) την αστυνομική διαφθορά και (δ) την κατάχρηση εξουσίας (Roberg et al., 2009).

Σε μια άλλη προσέγγιση, ο Punch (2000) διακρίνει τρεις μορφές αστυνομικής αποκλίνουσας συμπεριφοράς: τη διαφθορά, την εγκληματική συμπεριφορά και το αστυνομικό έγκλημα. Παρά τις μικρές διαφορές που καταγράφονται, επί της ουσίας, διαφαίνεται μια κοινή συνισταμένη σε ότι αφορά στην προσέγγιση για κατηγοριοποίηση της αποκλίνουσας συμπεριφοράς των μελών της αστυνομίας. Από εκεί και πέρα, η ίδια η διαφθορά διαχωρίζεται στη βάση συγκεκριμένης τυπολογίας, ανάλογα με το είδος της. Αυτή η τυπολογία ποικίλλει και κυμαίνεται από την απλή διαφθορά μέχρι και την άμεση διάπραξη εγκλημάτων από τα μέλη της αστυνομίας.

Στη βάση των όσων έχουν αναφερθεί, καταβάλλεται προσπάθεια να καθοριστούν οι γενεσιουργοί παράγοντες που οδηγούν τα μέλη της αστυνομίας στη διαφθορά, οι

διάφοροι τύποι και διαστάσεις της και, τέλος, να ταξινομηθεί σε κατηγορίες, ανάλογα με τη συμπεριφορά που τα μέλη επιδεικνύουν.

2.3 Αντιμετώπιση Μέσω της Προληπτικής Προσέγγισης

Κατά γενική ομολογία η διαφθορά συνιστά εγγενή δυσλειτουργία της ευρύτερης πολιτικής εξουσίας. Όσοι ασκούν εξουσία είναι συνεχώς εκτεθειμένοι στον πειρασμό για χρήση της εξουσίας προς ίδιον όφελος, προς τον οποίο είναι πολύ πιθανό να υποκύψουν. Από αυτήν την εγγενή ανθρώπινη αδυναμία προσπαθεί να διαφυλαχθεί η πολιτεία με τη συγκρότηση μηχανισμών ελέγχου. Τέτοιοι μηχανισμοί, ωστόσο, δεν είναι εφικτό να εξαλείψουν τη διαφθορά, αλλά δύνανται, κάτω από συγκεκριμένες προϋποθέσεις, να την περιορίσουν σημαντικά (Δασκαλάκη, 2013).

Η προληπτική προσέγγιση συνιστά, αναμφίβολα, τον ακρογωνιαίο λίθο για καταπολέμηση της διαφθοράς στην αστυνομία, καθώς και οποιασδήποτε άλλης ανάρμοστης ή αντιεπαγγελματικής συμπεριφοράς επιδεικνύεται από τα μέλη της. Όπως έχει ήδη, με σαφήνεια, προαναφερθεί, όσες προσπάθειες και αν καταβληθούν, όσα μέτρα και αν ληφθούν, η διαφθορά δεν εξαλείφεται, αλλά, απλώς, περιορίζεται. Κατά συνεπεία, συνάγεται ότι η προληπτική προσέγγιση είναι η πλέον αρμόζουσα για την καταπολέμηση του φαινομένου (Dunham & Alpert, 1997).

Πρωταρχικός στόχος των προληπτικών προσεγγίσεων για την αστυνομική διαφθορά είναι η αλλαγή των βασικών δομών που ενθαρρύνουν τη διαφθορά και η δημιουργία ενός θεσμικού περιβάλλοντος, το οποίο να μειώνει τα κίνητρα και τις ευκαιρίες για διεφθαρμένες πρακτικές. Αυτό δύναται να καταστεί εφικτό με τη μεταρρύθμιση του συστήματος διαχείρισης και της οργανωσιακής κουλτούρας του θεσμού, με τη λήψη μέτρων που αποσκοπούν στην προώθηση της ακεραιότητας σε όλα τα επίπεδα του οργανισμού, με την ενίσχυση των μηχανισμών λογοδοσίας και με την ενεργό εμπλοκή της κοινότητας (Chêne, 2010).

Ωστόσο, στη διεθνή βιβλιογραφία καταγράφονται και άλλες τάσεις σε ότι αφορά στην κατηγοριοποίηση των μέτρων για μείωση και αντιμετώπιση της διαφθοράς. Για

παράδειγμα, οι Miller και συνεργάτες (2006), καθορίζουν τέσσερις βασικές πτυχές, οι οποίες θα πρέπει να ληφθούν υπόψη σε αυτή την προσπάθεια: (α) οι προσλήψεις, (β) η μείωση των ευκαιριών, (γ) ο εντοπισμός και η αποτροπή και (δ) η ενίσχυση των κινήτρων για να πράττουν τα μέλη ό,τι είναι ορθό. Αντικρύζοντας, όμως, αυτές τις πτυχές, με την ευρύτερη τους έννοια, είναι αντιληπτό ότι μπορούν να ενταχθούν κάτω από τις προληπτικές και αντιδραστικές στρατηγικές.

Για τις ανάγκες της παρούσας μελέτης έχουν μελετηθεί από τη διεθνή βιβλιογραφία και παρατίθενται μόνο πτυχές της προληπτικής προσέγγισης, όπως η εσωτερική λογοδοσία, ο περιορισμός των διαδικασιών που ενθαρρύνουν τη διαφθορά, η αυξημένη επιτήρηση, τα Συστήματα Έγκαιρης Προειδοποίησης, τα Γραφεία Εσωτερικών Υποθέσεων και η Ακεραιότητα και ο έλεγχος της.

Κεφάλαιο 3

Γενεσιουργοί Παράγοντες, Τυπολογία και Ταξινόμηση της Αστυνομικής Διαφθοράς

Είναι γενικά αποδεκτό ότι για να μπορέσει να επιλυθεί ένα πρόβλημα θα πρέπει, πρωτίστως, να αναγνωρισθεί η ύπαρξη του και να εντοπιστούν οι αιτίες που το προκαλούν. Για να καταστεί εφικτή η καταγραφή και επεξήγηση των αιτιών της διαφθοράς είναι σημαντικό να διασαφηνιστεί η φύση και το περιεχόμενο της αστυνομικής εργασίας. Στη διεθνή βιβλιογραφία καταγράφεται ένα ευρύ φάσμα δισταμένων απόψεων, εξηγήσεων, αιτιών και παραγόντων που οδηγούν στην αστυνομική διαφθορά. Όπως αναφέρει ο Sherman (1974, στον Newburn, 1999), για σκοπούς ανάλυσης και συζήτησης, αυτοί οι παράγοντες διαχωρίζονται σε σταθερούς και μεταβλητούς. Ως σταθεροί θεωρούνται οι παράγοντες που διευκολύνουν τη διαφθορά και ως μεταβλητοί όλοι όσοι επηρεάζουν το βαθμό της.

Σύμφωνα με τους Newburn (1999) και Πανάγος (2013), οι κυριότεροι σταθεροί παράγοντες είναι οι ακόλουθοι: (α) Διακριτική ευχέρεια, (β) Χαμηλή διευθυντική ορατότητα (Low managerial visibility), (γ) Χαμηλή δημόσια ορατότητα (Low Public Visibility), (δ) Μυστικότητα μεταξύ των μελών του ιδίου βαθμού (Peer Group Secrecy), (ε) Διευθυντική Μυστικότητα (Managerial Secrecy), (στ) Προβλήματα κοινωνικού εκτοπίσματος (Status Problems) και (ζ) Συνεργασία με παραβάτες/Επαφή με τον πειρασμό (Association with law breakers/contact with temptation).

Η Διακριτική ευχέρεια είναι αυτή που παρέχεται στα μέλη της αστυνομίας να αποφασίζουν να εφαρμόζουν τη νομοθεσία σε συγκεκριμένες καταστάσεις, γεγονός που

παρέχει τη δυνατότητα μια τέτοια απόφαση να επηρεάζεται από το ενδεχόμενο εξασφάλισης οικονομικού ή άλλου κέρδους, παρά με την αξιοποίηση της επαγγελματικής κρίσης. Υποστηρίζεται ότι η εξάσκηση της Διακριτικής ευχέρειας έχει νόμιμη και συνάμα παράνομη βάση.

Η Χαμηλή διευθυντική ορατότητα είναι συνδεδεμένη με την ενάσκηση της Διακριτικής ευχέρειας, αφού είναι δύσκολο για άλλους να την αντιληφθούν. Είναι αντιληπτό ότι οι δραστηριότητες των αστυνομικών, συχνά δεν γίνονται αντιληπτές (low in visibility) από τους προϊστάμενους πρώτης γραμμής (line managers). Ένα άλλο στοιχείο, το οποίο είναι άμεσα συνδεδεμένο και συνυφασμένο τόσο με τη Διακριτική ευχέρεια όσο και με τη Χαμηλή διευθυντική ορατότητα, είναι η Χαμηλή δημόσια ορατότητα. Αρκετά από όσα οι αστυνομικοί πράττουν, είναι ορατά και αντιληπτά μόνο από τους άμεσα εμπλεκόμενους, αφού, κατά κύριο λόγο, λαμβάνουν χώρα σε μέρη που δεν μπορούν να γίνουν αντιληπτά από το ευρύ κοινό.

Η Μυστικότητα μεταξύ των μελών του ιδίου βαθμού αφορά στην αστυνομική κουλτούρα, η οποία χαρακτηρίζεται από υψηλό βαθμό εσωτερικής αλληλεγγύης και εχεμύθειας. Σε επίσημες έρευνες που διεξάγονται διαφαίνεται ότι δεν είναι μόνο η εχεμύθεια, αλλά και οι ισχυροί δεσμοί αφοσίωσης που συνυπάρχουν στην αστυνομική κουλτούρα, οι οποίοι διευκολύνουν/ενθαρρύνουν τη διαφθορά, αλλά, συνάμα, παρεμποδίζουν τις έρευνες και τις προσπάθειες για έλεγχο τους. Η Διευθυντική μυστικότητα αναφέρεται στα μέλη με διευθυντικές θέσεις, τα οποία έχουν εργαστεί ως απλοί αστυνομικοί και, κατά συνέπεια, συμμερίζονται αρκετές από τις αξίες που υιοθετούν τα μέλη τα οποία διοικούν.

Συχνά διατυπώνεται η θέση ότι οι αστυνομικοί αμείβονται πολύ χαμηλά, σε σύγκριση με τις εξουσίες που κατέχουν και ασκούν, πράγμα που δημιουργεί προβλήματα κοινωνικού εκτοπίσματος. Η χαμηλή μισθοδοσία παρουσιάζεται ως έλλειψη ακεραιότητας για άτομα σε όλες τις θέσεις, ειδικότερα σε κοινωνίες στις οποίες οι μισθοί είναι χαμηλοί, ενώ η κατανάλωση είναι υπερεκτιμημένη. Κατά τον ίδιο τρόπο, οι αισθητές ανισότητες στα εισοδήματα εντός της αστυνομίας καθιστούν τους πειρασμούς για διαφθορά πιο ελκυστικούς.

Τέλος, η Συνεργασία με παραβάτες/Επαφή με τον πειρασμό συνιστά μια άλλη αιτία που οδηγεί στη διαφθορά. Οι αστυνομικοί, αναπόφευκτα, έρχονται σε επαφή με ένα ευρύ φάσμα ανθρώπων, οι οποίοι ενδιαφέρονται ώστε οι αστυνομικοί να μην κάνουν όλα όσα, καθηκόντως, οφείλουν να κάνουν. Τέτοια άτομα ενδέχεται να έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες και σημαντικές πηγές.

Οι σημαντικότεροι μεταβλητοί παράγοντες που επηρεάζουν το βαθμό και την έκταση της διαφθοράς είναι οι ακόλουθοι: (α) Κοινωνική δομή, (β) Οργανωτικά χαρακτηριστικά, (γ) Νόμιμες ευκαιρίες διαφθοράς, (δ) Έλεγχος διαφθοράς, (ε) Κοινωνική οργάνωση της διαφθοράς και (στ) Ηθικός κυνισμός.

Η Κοινωνική δομή αναφέρεται στο βαθμό της ανομίας, του πολιτικού ήθους και στην έκταση της σύγκρουσης του πολιτισμού, ενώ τα Οργανωτικά χαρακτηριστικά αφορούν σε ένα ευρύ φάσμα χαρακτηριστικών γνωρισμάτων του οργανισμού, όπως το επίπεδο γραφειοκρατίας, η ακεραιότητα της ηγεσίας, η αλληλεγγύη στην εργασιακή υποκουλτούρα, τα ηθικά στάδια της σταδιοδρομίας των αστυνομικών, καθώς και η αντίληψη των νόμιμων ευκαιριών.

Οι Νόμιμες ευκαιρίες διαφθοράς, χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: α) τις ηθικές, ή, όπως αποκαλούνται, εγκλήματα χωρίς θύματα, που συνδέονται με την αστυνομική ανηθικότητα και β) τις κανονιστικές (regulative) που συνιστούν εκμετάλλευση κανονισμών ελάσσονος σημασίας.

Ο Έλεγχος της διαφθοράς αφορά στους μηχανισμούς εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου που αναπτύσσονται με στόχο τον έλεγχό της. Ενώ κάποιοι πιθανολογούν για τον ακριβή ρόλο που διαδραματίζει ο έλεγχος, κάποιοι άλλοι αμφισβάζουν ότι η απουσία κατάλληλου μηχανισμού ελέγχου ή/και η ανεπαρκής χρηματοδότησή τους, συνιστούν ισχυρό κίνητρο για διαφθορά.

Η Κοινωνική οργάνωση της διαφθοράς περιλαμβάνει δυο βασικές μορφές: τα συμβάντα και τις διευθετήσεις. Όλες οι πράξεις διαφθοράς, θεωρούνται συμβάντα, ενώ, όταν επαναλαμβάνονται, γενικά ή σε συστηματική βάση, τότε μετατρέπονται σε διευθετήσεις. Η σημαντική διαφορά μεταξύ των δυο είναι ότι οι διευθετήσεις είναι πιο

επιδεκτικές στον εντοπισμό από προειδοποιητικές ερευνητικές μεθόδους. Κατά συνέπεια, θεωρητικά, όσο πιο μεγάλη είναι η έκταση των οργανωσιακών χαρακτηριστικών των διεφθαρμένων δραστηριοτήτων εντός του οργανισμού τόσο πιο εύκολο είναι να εντοπιστούν προληπτικά.

Τέλος, η αναπόφευκτη Συνεργασία με τους παραβάτες και η Επαφή με τον πειρασμό για διεκπεραίωση της αστυνομικής εργασίας, στην οποία έγινε αναφορά προηγουμένως, προσελκύει τους αστυνομικούς στον Ηθικό κυνισμό, ο οποίος είναι άμεσα συνυφασμένος με το γεγονός ότι οι αστυνομικοί βλέπουν τη χειρότερη πλευρά της ανθρώπινης ύπαρξης. Εξοικειώνονται με τους τρόπους με τους οποίους οι άνθρωποι μετατρέπονται σε θύτες και θύματα με αποτέλεσμα να επέρχεται η απαξίωση.

3.1 Τύποι και Διαστάσεις Αστυνομικής Διαφθοράς

Μετά την καταγραφή των αιτίων που υποθάλπτουν την αστυνομική διαφθορά, όπως αυτά αναλύθηκαν προηγουμένως, διασαφηνίζονται και οι μορφές της, αφού, προηγουμένως, αναφερθούν οι δυο βασικές κατηγορίες κατάταξης των διεφθαρμένων μελών.

Όπως αναφέρει ο Lawrence W. Sherman, στους Dempsey και Forst (2014), διακρίνονται δυο χαρακτηριστικοί τύποι διεφθαρμένων μελών: οι Grass-eaters και οι Meat-eaters. Οι Grass-eaters είναι τα μέλη τα οποία συμμετέχουν στους πιο παθητικούς τύπους αστυνομικής διαφθοράς, αποδεχόμενοι τις ευκαιρίες που τους παρουσιάζονται. Οι Meat-eaters συμμετέχουν στους πιο επιθετικούς τύπους αστυνομικής διαφθοράς. Αναζητούν και εκμεταλλεύονται πλήρως κάθε ευκαιρία που παρουσιάζεται για διαφθορά, είναι πιο επιθετικοί και ψάχνουν για ευκαιρίες, τις οποίες εκμεταλλεύονται για οικονομικό κέρδος.

Διακρίνονται τέσσερις βασικές μορφές αστυνομικής διαφθοράς: (α) το φιλοδώρημα, (β) η δωροδοκία, (γ) οι κλοπές και διαρρήξεις και (δ) η εσωτερική διαφθορά. Το φιλοδώρημα συνιστά την αποδοχή φιλοδωρήματος ή έκπτωση σε αγαθά τα οποία αγοράστηκαν. Συνήθως, προσφέρεται ένεκα της θέσης που κατέχει το μέλος και όχι ένεκα της σχέσης που υπάρχει με κείνο που το προσφέρει. Η δωροδοκία αφορά στην

καταβολή χρημάτων ή άλλου οφέλους με την προϋπόθεση να ανατραπούν οι σκοποί και στόχοι του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης. Οι κλοπές και διαρρήξεις σχετίζονται με την απόσπαση χρημάτων ή περιουσίας από τους αστυνομικούς, κατά τη διάρκεια εκτέλεσης των υπηρεσιακών τους καθηκόντων. Διαφθαρμένα μέλη έχουν αρκετές ευκαιρίες να αποσπάσουν περιουσία από άλλα άτομα. Τέλος, η εσωτερική διαφθορά αφορά στα μέλη τα οποία καταβάλλουν χρήματα σε άλλα μέλη του Τμήματός τους για εξειδικευμένες τοποθετήσεις ή προαγωγές (Dempsey & Forst, 2014).

Πέραν των πιο πάνω, ο Punch (2000) διαχωρίζει την αστυνομική αποκλίνουσα συμπεριφορά σε τρεις γενικές κατηγορίες: στη διαφθορά, στην εγκληματική συμπεριφορά (misconduct) και στο αστυνομικό έγκλημα. Σε ότι αφορά στην τυπολογία αυτής καθ' εαυτής της αστυνομικής διαφθοράς, καταγράφει την ακόλουθη τυπολογία: (α) διαφθορά της εξουσίας (corruption of authority), (β) μίζες (kickbacks), (γ) ευκαιριακή κλοπή (opportunistic theft), (δ) "Shakedowns" (ε) διόρθωση (the fix), (στ) άμεση διάπραξη εγκληματικών δραστηριοτήτων (direct criminal activities), (ζ) προστασία παράνομων δραστηριοτήτων, (η) εσωτερικές αποπληρωμές (Internal Payoffs), (θ) απολέπιση ή αναπλήρωση (flaking or padding).

Λεπτομερέστερα, η τυπολογία της αστυνομικής διαφθοράς περιγράφεται ως εξής: Η διαφθορά της εξουσίας, συνίσταται όταν οι αστυνομικοί λαμβάνουν κάποιας μορφής υλικό κέρδος, όπως δωρεάν ποτά, γεύματα και υπηρεσίες, δυνάμει της θέσης που κατέχουν, χωρίς, ωστόσο, να παραβιάζουν το νόμο. Οι μίζες είναι η αποδοχή αγαθών, υπηρεσιών ή χρημάτων για την ανάθεση εργασιών σε συγκεκριμένο άτομο ή εταιρεία. Η ευκαιριακή κλοπή εδράζεται στις κλοπές από συλληφθέντες, από θύματα τροχαίων δυστυχημάτων, από θύματα εγκλημάτων ή από πτώματα νεκρών. Τα "Shakedowns" αφορούν αποδοχή δωροδοκίας για μη διερεύνηση ποινικής παράβασης, αποφυγή διενέργειας σύλληψης, αρχειοθέτησης παράπονου, ή κατάσχεση περιουσίας.

Η προστασία παράνομων δραστηριοτήτων αφορά στην παροχή αστυνομικής προστασίας σε όσους εμπλέκονται σε παράνομες δραστηριότητες, όπως πορνεία, ναρκωτικά, και πορνογραφία. Η διόρθωση σχετίζεται με την υπονόμηση ποινικών ερευνών ή διαδικασιών, ή την «απώλεια» εξωδίκων τροχαίας. Η άμεση διάπραξη εγκληματικών δραστηριοτήτων εδράζεται στην διάπραξη αδικημάτων από

αστυνομικούς εναντίον ατόμων ή περιουσίας για ίδιο όφελος, παραβιάζοντας τόσο τους κανόνες του τμήματός τους όσο και το ποινικό δίκαιο. Οι εσωτερικές αποπληρωμές αφορούν στα διαθέσιμα προνόμια προς αστυνομικούς, όπως διακοπές, προαγωγές, κατανομή σε βάρδιες. Τέλος, η απολέπιση ή αναπλήρωση συνίσταται στην εμφύτευση σε ή πρόσβαση σε τεκμήρια (Punch, 2000).

Τέλος, ο Sherman (στους Dempsey & Forst, 2014) κάνει αναφορά σε τρία γενικά επίπεδα αστυνομικής διαφθοράς, τα οποία βασίζονται στη διαχυτικότητα της διαφθοράς, την πηγή από την οποία προέρχεται η δωροδοκία και στην οργάνωση της διαφθοράς. Το πρώτο αφορά στη θεωρία των σάπιων μήλων, σύμφωνα με την οποία μόνο ένας ή μικρή ομάδα αστυνομικών είναι διεφθαρμένη σε ένα τμήμα. Ωστόσο, αυτή η θεωρία εγκυμονεί ένα σοβαρό κίνδυνο. Το γεγονός ότι ο Διευθυντής/Διοικητής θεωρεί ότι μόνο μερικά μέλη είναι διεφθαρμένα, δεν τον ωθεί στο να λάβει όλα εκείνα τα σκληρά προληπτικά μέτρα για να αποκαλύψει και να εξαλείψει τη διαφθορά. Η δεύτερη κατηγορία διαφθοράς, αν και όχι οργανωμένη, είναι η διάχυτη. Σ' αυτό το επίπεδο τα πλείστα μέλη ενός τμήματος είναι διεφθαρμένα, αλλά δεν συνεργάζονται ενεργά μεταξύ τους σε οργανωμένη βάση. Στο τρίτο επίπεδο, η διαφθορά είναι πάλι διάχυτη, αλλά σε οργανωμένη βάση, όπου τα πλείστα μέλη ενός τμήματος είναι διεφθαρμένα και συνεργάζονται μεταξύ τους στα πλαίσια μιας συστηματικής και καλά οργανωμένης διαφθοράς.

3.2 Ταξινόμηση Αστυνομικής Διαφθοράς

Στην προηγούμενη υποενότητα έγινε αναφορά στις τρεις γενικές κατηγορίες της αστυνομικής αποκλίνουσας συμπεριφοράς, καθώς και στην τυπολογία της αστυνομικής διαφθοράς. Σε αυτήν την υποενότητα καταγράφονται οι κατηγορίες της αστυνομικής διαφθοράς, αναλόγως της συμπεριφοράς που, ανά περίπτωση, επιδεικνύεται. Η αστυνομική διαφθορά, λοιπόν, ως προέκταση της τριπλής τυπολογίας, διαχωρίζεται στις ακόλουθες κατηγορίες: (α) αντιεπαγγελματική συμπεριφορά, (β) απλή διαφθορά, (γ) στρατηγική διαφθορά, (δ) επιθετική διαφθορά, (ε) διαφθορά για ευγενή σκοπό, (στ) αστυνομικό έγκλημα, (ζ) αστυνομικά εγκλήματα που συσχετίζονται με την πολιτεία (Punch, 2000).

Η αντιεπαγγελματική συμπεριφορά συνιστά επαγγελματική απόκλιση, η οποία παραβιάζει τους κανόνες και τις διαδικασίες, όπως συστηματική απουσία από το καθήκον, ύπνος στο καθήκον, παραποίηση εξόδων. Η απλή διαφθορά είναι η παραδοσιακή κατανόηση της διαφθοράς όπου γίνεται ή παραλείπεται να γίνει κάτι έναντι κάποιου είδους αμοιβής. Από την άλλη, η στρατηγική διαφθορά λαμβάνει χώρα όταν αστυνομικοί και μέλη του οργανωμένου εγκλήματος συνάπτουν συμφωνίες αμοιβαίου συμβιβασμού ή/και μη εφαρμογής του νόμου. Η επιθετική διαφθορά υφίσταται όταν η αστυνομία παρακινεί στο έγκλημα, αποσπά χρήματα και οργανώνει τη δωροδοκία.

Επιπρόσθετα, η διαφθορά για ευγενή σκοπό συνιστά τη χρήση παράνομων μέσων για να επιτευχθούν σκοποί, οι οποίοι εγκρίνονται τόσο από τον οργανισμό όσο και από την κοινωνία. Το αστυνομικό έγκλημα αφορά στις ανησυχητικές πρακτικές της γνώριμης αστυνομικής εγκληματικότητας, όπως καταπάτηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ρατσιστική διάκριση, σεξουαλική κακοποίηση, κλοπές και διαρρήξεις, υπέρμετρη βία, χρήση και εμπορία ναρκωτικών, ακόμα και βιασμοί και φόνοι συναδέλφων. Ωστόσο, δεν σχετίζονται ούτε με τον υπόκοσμο ούτε με την έμπνευση ευγενών κινήτρων. Τέλος, τα αστυνομικά εγκλήματα που συσχετίζονται με την πολιτεία λαμβάνουν χώρα όταν πολιτικοί ή/και άλλοι κρατικοί αξιωματούχοι θέτουν αστυνομικούς υπό πίεση για να διαπράξουν σοβαρά αδικήματα, με σκοπό την εξυπηρέτηση πολιτικών σκοπιμοτήτων (Punch, 2000).

Κεφάλαιο 4

Αντιμετώπιση μέσω της Προληπτικής Προσέγγισης

Όπως έχει αναφερθεί στην εισαγωγή, σε αυτό το κεφάλαιο θα αναλυθούν στρατηγικές, οι οποίες αφορούν στην προληπτική προσέγγιση της διαφθοράς. Ενωσιολογικά, αυτή η προσέγγιση εδράζεται στη φιλοσοφία της υιοθέτησης και εφαρμογής πρωτοποριακών στρατηγικών, οι οποίες σκοπό και στόχο έχουν τον έγκαιρο εντοπισμό και πρόβλεψη πράξεων διαφθοράς, πριν ή κατά τον χρόνο που αυτές λαμβάνουν χώρα, προκειμένου να αποφευχθεί ή να αναχαιτιστεί η διαφθορά (Sherman, 1978).

Ο εντοπισμός και η αποτροπή της αστυνομικής διαφθοράς επιτυγχάνονται, σε μεγάλο βαθμό, από θεσμικούς μηχανισμούς λογοδοσίας, τόσο εσωτερικούς όσο και εξωτερικούς, καθώς και από τεχνικές αστυνόμευσης, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται και ο έλεγχος. Ένεκα της ισχυρής τάσης για διαφθορά που υφίσταται στο αστυνομικό επάγγελμα, δικαιολογείται και ο εκτενής αριθμός συστημάτων λογοδοσίας που υπάρχουν στην αστυνομία, σε σύγκριση με άλλα επαγγέλματα. Η ίδια τάση δύναται, επίσης, να δικαιολογεί και την ανάπτυξη τεχνικών εντοπισμού και αποτροπής της διαφθοράς, οι οποίες, ενδεχομένως, να μην είναι αποδεκτές σε άλλα επαγγέλματα. Παρά το γεγονός ότι η διαφθορά συνιστά ένα σημαντικό εργασιακό κίνδυνο και η καταπολέμησή της ενδέχεται να απαιτεί τη χρήση ασυνήθιστων μεθόδων, εν τούτοις, η χρήση κάποιων από αυτές εγείρει σοβαρά ηθικά και άλλα ερωτήματα (Miller et al., 2006).

Η αστυνομία, ένεκα της φύσης των καθηκόντων που επιτελεί, διαχωρίζεται από την υπόλοιπη κοινωνία. Αυτός ο ειδικός διαχωρισμός εδράζεται, κατά κύριο λόγο, στη δυνατότητα των μελών της Αστυνομίας να χρησιμοποιούν βία, ώστε οι πολίτες να ζουν ειρηνικά. Παρ' όλα αυτά, ένεκα του κύρους της εξουσίας που τους χορηγείται για χρήση

βίας, έχουν τη δυνατότητα να υπονομεύουν νόμιμες διαδικασίες. Μπορεί τούτο σπάνια να συμβαίνει, ωστόσο, οι πολίτες ανησυχούν για την κατάχρηση εξουσίας εκ μέρους των μελών της αστυνομίας. Είναι για αυτό το λόγο, που επιβάλλεται η σύσταση και λειτουργία μηχανισμών λογοδοσίας εντός της ίδιας της αστυνομίας, ώστε ανάρμοστες πράξεις και συμπεριφορές εκ μέρους των μελών να ελέγχονται (Roberg et al., 2009).

Σε αυτό το κεφάλαιο, θα αναπτυχθούν διάφορες τεχνικές που αξιοποιούνται από τις αρχές επιβολής του νόμου, μέσα στα πλαίσια της προληπτικής προσέγγισης. Στη σχετική βιβλιογραφία καταγράφεται ένα ευρύ φάσμα τέτοιων τεχνικών. Στα πλαίσια, ωστόσο, της παρούσας μελέτης θα αναλυθούν μόνο όσες κρίνονται ως οι πλέον αποτελεσματικές και, συνάμα, δύνανται να υιοθετηθούν και να εφαρμοστούν στην Αστυνομία Κύπρου.

4.1 Προληπτικός Έλεγχος

Η εγκαθίδρυση μηχανισμών έλεγχου και επίβλεψης συνιστά μια θεμελιώδη μορφή εποπτείας της συμπεριφοράς των μελών. Τούτο, εδράζεται στη φιλοσοφία ότι, εφόσον η συμπεριφορά των μελών μπορεί να εντοπισθεί, τότε οι έκνομες πράξεις και απρεπείς συμπεριφορές δύνανται να εντοπισθούν, να διορθωθούν ή να παταχθούν. Όπως έχει προαναφερθεί, οι μηχανισμοί έλεγχου μπορεί να είναι είτε εσωτερικοί είτε εξωτερικοί. Στην παρούσα μελέτη αναλύεται ο εσωτερικός έλεγχος, ο οποίος, σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία, κρίνεται, εκ του αποτελέσματος, πιο αποτελεσματικός σε σύγκριση με τον εξωτερικό. Σε επίπεδο, λοιπόν, εσωτερικού έλεγχου η επίβλεψη, μεταξύ άλλων, επιτυγχάνεται μέσω της εσωτερικής διερεύνησης των παραπόνων, καθώς και των συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης (Roberg et al., 2009).

Σύμφωνα με όσα προκύπτουν από τη διεθνή βιβλιογραφία, ο προληπτικός έλεγχος συνιστά μια από τις σημαντικότερες και αποτελεσματικότερες στρατηγικές αντιμετώπισης της αστυνομικής διαφθοράς. Στην ευρύτερη έννοια του προληπτικού ελέγχου καταγράφονται τρεις γενικές προσεγγίσεις, οι οποίες αποσκοπούν στην αλλαγή του ιδίου του οργανισμού και, πιο συγκεκριμένα, των εσωτερικών διοικητικών δομών και πρακτικών. Πρόκειται για την εσωτερική λογοδοσία, την αυστηρή επιτήρηση/έλεγχο, καθώς και τη μείωση των ευκαιριών, οι οποίες ενθαρρύνουν τη

διαφθορά, με την ταυτόχρονη ενίσχυση της αίσθησης των μελών ότι πράττουν μόνο ότι είναι ορθό. Οι τρεις αυτές προληπτικές στρατηγικές αντιμετώπισης της αστυνομικής διαφθοράς αναλύονται παρακάτω.

4.1.1 Εσωτερική Λογοδοσία

Ένα από τα πλέον σημαντικά ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι εσωτερικές αρχές είναι να διασφαλίσουν ότι τα άτομα, τα οποία κατέχουν εποπτικές ή διευθυντικές θέσεις εντός του οργανισμού, αναλαμβάνουν την ευθύνη που η θέση τους επιβάλλει για καταπολέμηση της διαφθοράς. Είναι γεγονός ότι οι αρχές επιβολής του νόμου προσδίδουν ιδιαίτερη έμφαση, τουλάχιστον σε θεωρητικό επίπεδο, στη λογοδοσία προς την κοινότητα, αλλά και την κοινωνία, ευρύτερα. Αντιθέτως, παρουσιάζονται απρόθυμες να επιβάλλουν τη λογοδοσία εντός του ιδίου του οργανισμού. Είναι αποδεκτό ότι μια πειστική απόδειξη αναγνώρισης της αστυνομικής διαφθοράς, αποτελεί η θεσμοθέτηση μιας ορθής εσωτερικής συμπεριφοράς τόσο κάθετα όσο και οριζόντια. Στη βάση αυτής της συμπεριφοράς, ολόκληρος ο οργανισμός αξιοποιεί, στην ουσία, την ιδέα της «συλλογικής ευθύνης». Στα πλαίσια αυτής της πολιτικής, οι διευθυντές ή/και προϊστάμενοι καθίστανται υπεύθυνοι για τη συμπεριφορά των υφισταμένων τους, ενώ οι ομοβάθμιοι/συνάδελφοι καθίστανται υπεύθυνοι για τη διασφάλιση της εντιμότητας μεταξύ των διαφόρων βαθμίδων (Newburn, 1999).

Παρόμοιες απόψεις εκφράζονται και από τους Miller και συνεργάτες (2006). Συγκεκριμένα, αναφέρουν ότι για επίτευξη του στόχου αυτού και καθιέρωση της λογοδοσίας επιβάλλεται η δημιουργία και λειτουργία αποτελεσματικών μηχανισμών λογοδοσίας. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις οι μηχανισμοί αυτοί ενδέχεται να μην είναι επιτυχείς. Κάτι τέτοιο οφείλεται, εν μέρει, στην ενσάρκωση και ενίσχυση της νοοτροπίας του «αυτοί και εμείς», η οποία υφίσταται, μερικές φορές, μεταξύ των χαμηλόβαθμων μελών και της ιεραρχίας, από τη μια, και μεταξύ των μελών της αστυνομίας και των Τμημάτων Εσωτερικών Υποθέσεων, από την άλλη. Λύση στο πρόβλημα, ενδεχομένως, να υπάρξει με την εισαγωγή μηχανισμού ομότιμης λογοδοσίας (peer accountability), ως συμπλήρωμα των υφιστάμενων μηχανισμών. Μηχανισμοί λογοδοσίας, στους οποίους συμπεριλαμβάνονται και χαμηλόβαθμα μέλη, ενδέχεται να είναι πιο αποτελεσματικοί καθότι, ως ομοβάθμιοι, είναι σε θέση να γνωρίζουν καλύτερα τι πραγματικά συμβαίνει στο επίπεδο «πρώτης γραμμής» σε συγκεκριμένο τόπο και

χρόνο. Γενικότερα, τέτοιοι μηχανισμοί πιθανόν να είναι πιο αποδεκτοί από τα χαμηλόβαθμα μέλη ένεκα του γεγονότος ότι τους ανήκουν (Miller et al., 2006).

Αυτή η λογοδοσία και, συνάμα, η δυνατότητα υποβολής παραπόνων κατά των μελών της αστυνομίας φαίνεται ότι εμπεριέχει τόσο θετικές όσο και αρνητικές πτυχές. Καταρχήν, η εκάστοτε ηγεσία θα πρέπει να αντιλαμβάνεται την υποβολή παραπόνων από τους πολίτες ως βαρόμετρο για την επίδοση των μελών, αλλά και του οργανισμού, ευρύτερα. Είναι δε γεγονός ότι τα μέλη της αστυνομίας έχουν ελάχιστη επιτήρηση κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, ενώ οι συνάδελφοι τους σπανίως καταγγέλλουν έκνομες πράξεις ή/και συμπεριφορές. Κατά αυτόν τον τρόπο, οι πληροφορίες/παράπονα που υποβάλλονται από πολίτες παρέχουν σημαντικά στοιχεία για την επίδοση του οργανισμού (Dunham and Alpert, 1997).

Επιπρόσθετα, όταν τα παράπονα που υποβάλλονται καταγράφονται και αναλύονται σωστά τότε μπορούν να αποτελέσουν μια πλούσια πηγή πληροφοριών για τις αιτίες που προκαλούν τις συγκρούσεις μεταξύ αστυνομικών και πολιτών, καθώς και για τις μορφές της αστυνομικής συμπεριφοράς, η οποία, ενδεχομένως, να κρίνεται ως ανάρμοστη ή ανήθικη. Τούτο συνιστά μια πολύ σημαντική παράμετρο και αρκετά αστυνομικά Τμήματα επιδεικνύουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον και καταβάλουν αξιόλογες προσπάθειες ώστε να μαθαίνουν μέσα από τα παράπονα που υποβάλλονται (Roberg et al., 2009).

Ωστόσο, μέσα από τη βιβλιογραφία προκύπτουν σημαντικά στοιχεία, τα οποία περίτρανα καταδεικνύουν ότι πολίτες και αστυνομικοί επιθυμούν μηχανισμούς υποβολής παραπόνων με διαφορετικές δομές. Ενώ τα μέλη της αστυνομίας προτιμούν μηχανισμούς η σύσταση και λειτουργία των οποίων να προέρχεται από τις δομές της ίδιας της αστυνομίας, οι πολίτες αναμένουν πιο διαφανείς διαδικασίες με την εμπλοκή και άλλων ανεξάρτητων αρχών. Είναι, λοιπόν, γι' αυτό το λόγο που η σύσταση τέτοιων μηχανισμών θα πρέπει να λαμβάνει σοβαρά υπόψη όλους τους εταίρους και να είναι εξίσου αποδεκτοί τόσο από τα μέλη της αστυνομίας και τους πολίτες, καθώς και από όλους όσους είναι επιφορτισμένοι με την ευθύνη να διασφαλίζουν αποτελεσματική και αποδοτική αστυνόμευση (Dunham and Alpert, 1997).

4.1.2 Αυστηρή Επιτήρηση

Στα ίδια πλαίσια κατατάσσεται και η αυξημένη ή αυστηρή επιτήρηση, σε μια προσπάθεια για καθολική ανταπόκριση, εκεί και όπου εμφανίζονται κρούσματα διαφθοράς. Είναι ευρέως αποδεκτό ότι, σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις, μέλη της αστυνομίας παρουσιάζουν αρχικά αποκλίνουσα συμπεριφορά με παραβιάσεις εσωτερικών κανονισμών/διαδικασιών και καταλήγουν στη διαφθορά εμπλεκόμενοι σε σοβαρότερες παραβιάσεις (Newburn, 1999).

Συνιστά επίσης, γενική παραδοχή ότι η επαρκής εποπτεία των μελών μπορεί να συνδράμει στην πρόληψη της αντιεπαγγελματικής συμπεριφοράς. Κατά συνέπεια, όταν τα μέλη γνωρίζουν ότι ανά πάσα στιγμή ενδέχεται να υποστούν έλεγχο, δύναται να λειτουργήσει ανασταλτικά και να τα αποτρέψει από το να λάβουν, εν γνώσει τους, λανθασμένες αποφάσεις. Ταυτόχρονα, γνωρίζοντας ότι θα καλούνται να δίνουν εξηγήσεις για τις ενέργειες τους μπορεί επίσης να συνδράμει στο να πράττουν ότι είναι νομικά και ηθικά ορθό, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Κατά συνέπεια, η ελλιπής εποπτεία και η μη λήψη πειθαρχικών μέτρων οδηγούν σε αντιεπαγγελματική συμπεριφορά και υποθάλπτουν τη διαφθορά (Dempsey and Forst, 2012).

Συνεπώς, η εγκαθίδρυση, εντός του οργανισμού, μηχανισμών παρακολούθησης και επιτήρησης των μελών, όπως «Συστημάτων Έγκαιρης Αναγνώρισης και Προειδοποίησης» (Early Warning Systems), για τα οποία αναφορά γίνεται στη συνέχεια, θα συμβάλει στην απάμβλυνση/μείωση κρουσμάτων διαφθοράς στην Αστυνομία (Newburn, 1999).

4.1.3 Περιορισμός διαδικασιών που ενθαρρύνουν τη διαφθορά

Πέραν του ελέγχου που, κατά περίπτωση ασκείται, για πρόληψη και καταστολή της διαφθοράς, είναι εξίσου σημαντικό να απαλειφθούν ή να περιοριστούν διαδικασίες οι οποίες προάγουν τη διαφθορά. Είναι γεγονός ότι η φύση κάποιων καθηκόντων, σε αντίθεση με τα συνήθη αστυνομικά καθήκοντα ρουτίνας, τα καθιστά πολύ πιο επιρρεπή προς τη διαφθορά. Από όσα η διεθνής βιβλιογραφία καταγράφει, προκύπτει ότι είναι σχεδόν προβλέψιμο σε ποια καθήκοντα μπορεί τούτο να επισυμβεί. Είναι ακόμα πιθανό να υπάρξουν και επίσημες αστυνομικές διαδικασίες, οι οποίες, ακούσια, να προάγουν τη διαφθορά, όπως, για παράδειγμα, ανεπαρκή μέσα για πληρωμή πληροφοριοδοτών και

ανεπαρκείς διαδικασίες και πόροι για αγορά ναρκωτικών από αστυνομικούς σε ελεγχόμενες παραδόσεις.

Ενώ είναι εξαιρετικά σημαντικό να μειώνονται οι ευκαιρίες εμπλοκής των μελών στη διαφθορά, η ίδια η φύση της αστυνομικής εργασίας συνηγορεί, δυστυχώς, κατά της μαζικής μείωσης των ευκαιριών αυτών. Είναι δε πιθανόν η μεγαλύτερη μείωση τους να επήλθε όχι ως αποτέλεσμα των αστυνομικών διαταγών/οδηγιών στην αστυνομία, αλλά, μάλλον, ως αποτέλεσμα νομοθετικών και άλλων πολιτικών οι οποίες αφορούν τόσο τα αδικήματα όσο και τους ίδιους τους παραβάτες (Miller et al, 2006).

4.2 Συστήματα Έγκαιρης Αναγνώρισης και Προειδοποίησης

Μια νέα σύγχρονη προσέγγιση αστυνομικής λογοδοσίας, η οποία συνδυάζει τη γραφειοκρατία που χαρακτηρίζει τις υφιστάμενες διαταγές και οδηγίες και τις μεθόδους εσωτερικής διερεύνησης, είναι η αξιοποίηση των Συστημάτων Έγκαιρης Αναγνώρισης και Προειδοποίησης (ΣΕΑΠ). Αυτά τα συστήματα, εντοπίζουν συγκεκριμένους τύπους συμπεριφοράς των μελών της αστυνομίας και προειδοποιούν τη διεύθυνση σε περίπτωση που ένα μέλος διέλθει το κατώφλι τέτοιων συμπεριφορών (Roberg et al., 2009). Η λειτουργία τους εδράζεται στην παραδοχή ότι ένα μικρό ποσοστό αστυνομικών ευθύνεται για ένα μεγάλο ποσοστό ανάρμοστης συμπεριφοράς και, κατ' επέκταση, προκαλεί τα παράπονα των πολιτών. Αυτή η προσέγγιση αντικατοπτρίζει την αντίληψη γνωστή στην εγκληματολογία ως "καριέρα εγκληματία" (career criminal), η οποία υποστηρίζει ότι ένας μικρός αριθμός επίμονων παραβατών παράγει ένα δυσανάλογα μεγάλο αριθμό αδικημάτων (Dempsey and Forst, 2012· Green et al., 2004· Roberg et al., 2009). Κατά συνέπεια, η χρήση των ΣΕΑΠ αποσκοπεί στην άμεση επισήμανση των μελών που επιδεικνύουν τέτοιες συμπεριφορές και στη λήψη πειθαρχικών και άλλων διορθωτικών μέτρων, το συντομότερο δυνατό (Roberg et al., 2009). Ο εντοπισμός και η αντιμετώπιση έστω και μικρού αριθμού δραστών, θεωρείται ως μια σαφής πολιτική παρέμβαση, με δυνητικά μεγάλη απόδοση, που στην ουσία είναι η μείωση μεγάλου αριθμού παραβάσεων, μέσω της εφαρμογής της επιλεκτικής πειθαρχίας σε μικρό αριθμό παραβατών (Green et al., 2004).

Επί της ουσίας, τα συστήματα αυτά συνιστούν εργαλεία διαχείρισης, εδράζονται σε βάσεις δεδομένων και αποσκοπούν στον εντοπισμό μελών των οποίων η συμπεριφορά είναι προβληματική, ενώ παρέχουν, ταυτόχρονα, τη δυνατότητα παρέμβασης, για διόρθωσή της. Ως μια πρώιμη ανταπόκριση, συγκεκριμένο τμήμα παρεμβαίνει πριν το μέλος περιέλθει σε κατάσταση που να δικαιολογεί πειθαρχική δίωξή του. Το σύστημα προειδοποιεί την υπηρεσία, η οποία είναι επιφορτισμένη με την ευθύνη παρακολούθησης της συμπεριφοράς των εν λόγω μελών (Walker et al., 2001).

Τα μηχανογραφημένα ΣΕΑΠ, καθιστούν αρκετά πιο εύκολη την αναγνώριση των μελών, τα οποία, ενδεχομένως, εμπλέκονται σε κρούσματα διαφθοράς. Γενικά, αποκαλούνται και ως συστήματα έγκαιρης παρέμβασης και αξιοποιούν συστήματα ηλεκτρονικών υπολογιστών τα οποία εντοπίζουν/επισημαίνουν (flag), μέλη τα οποία είναι επιρρεπή σε προβληματική συμπεριφορά κατά την αλληλεπίδραση τους με το κοινό. Τα εν λόγω συστήματα, εξετάζουν αριθμό κριτηρίων, όπως η χρήση βίας και παραπόνα από πολίτες, τα οποία κρίνονται και αξιοποιούνται κατάλληλα για εντοπισμό των μελών που μπορούν να επωφεληθούν πριν καταστούν προβληματικά (Dempsey and Forst, 2012). Τα σύγχρονα αυτά συστήματα είναι πιο εκλεπτυσμένα, διαθέτουν εξειδικευμένα λειτουργικά προγράμματα, τα οποία επιτρέπουν τη συλλογή και ανάλυση δεικτών ανάρμοστης συμπεριφοράς, παρέχουν στους αρμόδιους διευθυντές πληροφορίες, καθώς και την ευχέρεια άμεσου και γρήγορου χειρισμού προβληματικών παραβατικών συμπεριφορών των μελών (Prenzler, 2012).

Σε κάθε προληπτικό σύστημα παρακολούθησης της αστυνομίας, συμπεριλαμβανομένων και των συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης, παρέχεται η δυνατότητα συλλογής πληροφοριών για κάθε μορφή ανάρμοστης συμπεριφοράς που επιδεικνύεται από τα μέλη, όπως η χρήση βίας, τα παράπονα πολιτών, οι πειθαρχικές κυρώσεις, οι εσωτερικές έρευνες, καθώς και άλλες παρόμοιες. Οι πληροφορίες αυτές παρέχουν μια βάση για τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου συστήματος πληροφόρησης, το οποίο είναι σε θέση να εντοπίζει προβληματικά πρότυπα συμπεριφοράς μεταξύ των μελών (Green et al., 2004). Σε αυτές τις περιπτώσεις, η διεύθυνση των αρμόδιων τμημάτων μπορεί να επέμβει μέσω συμβουλευτικής προσέγγισης ή εκπαίδευσης, ώστε να βοηθηθούν τα μέλη να αλλάξουν την προβληματική συμπεριφορά τους. Ταυτόχρονα, παρέχεται η δυνατότητα

προς την ηγεσία να παρακολουθεί τη μελλοντική επίδοση των μελών αυτών (Dempsey and Forst, 2012; Walter et al., 2001).

Σύμφωνα με όσα έχουν προαναφερθεί, προκύπτει ότι η φιλοσοφία της λειτουργίας των ΣΕΑΠ, διέπεται από τρεις βασικές φάσεις: την επιλογή, την παρέμβαση, και την παρακολούθηση μετά την παρέμβαση.

Η πρώτη φάση της τριμερούς αυτής φιλοσοφίας είναι ο καθορισμός των κριτηρίων επιλογής των μελών που θα τίθενται υπό παρακολούθηση από τα προγράμματα έγκαιρης προειδοποίησης. Για το σκοπό αυτό, θα πρέπει να καθοριστούν δείκτες απόδοσης, οι οποίοι θα συνδράμουν στον εντοπισμό των μελών με προβληματική συμπεριφορά. Τέτοιοι δείκτες περιλαμβάνουν καταγγελίες πολιτών, χρήση πυροβόλου όπλου, εκθέσεις για χρήση βίας, αστικές αγωγές, περιστατικά αντίστασης κατά τη σύλληψη και πρόκληση ζημιάς σε οχήματα ως αποτέλεσμα καταδιώξεων (Walker et al., 2001). Εκτός από τις πληροφορίες που συχνά επικεντρώνονται στις «καταγγελίες σε βάρος αστυνομικών», οι αστυνομικές υπηρεσίες, συνήθως, διαθέτουν σημαντικές πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με τα μέλη τους, οι οποίες μπορούν να συνδράμουν στη διαδικασία παρακολούθησης. Αυτές, μπορεί να προέρχονται από τα αρχεία ιστορικού/μητρώου (background records), τα προσωπικά αρχεία, τα ακαδημαϊκά αρχεία και άλλα παρόμοια (Green et al., 2004).

Κατά γενική ομολογία, αρκετοί αστυνομικοί οργανισμοί έχουν υιοθετήσει τη γνωστή προσέγγιση των «τριών-κτυπημάτων» (three-strikes), για τα ΣΕΑΠ. Για παράδειγμα, η υποβολή τριών καταγγελιών από πολίτες σε σύντομο χρονικό διάστημα δύναται να ενεργοποιήσει ένα μηχανισμό εσωτερικής διαχείρισης, ο οποίος να υποδηλώνει ότι ένα μέλος, ενδεχομένως, να αντιμετωπίζει προβλήματα συμπεριφοράς και να έχει ανάγκη από βοήθεια, η οποία μπορεί να παρέχεται υπό μορφή συμβουλών ή εκπαίδευσης. Τέτοιου είδους προσεγγίσεις, οι οποίες εδράζονται στην προληπτική παρακολούθηση και στη διόρθωση συμπεριφορών, καθιστούν ξεκάθαρα τα διευθυντικά στελέχη ως υπεύθυνα για την αναγνώριση και αντιμετώπιση της αντεπαγγελματικής συμπεριφοράς των μελών. Πιο σημαντικό, ωστόσο, είναι το γεγονός ότι τέτοιες προσεγγίσεις διαβεβαιώνουν το κοινό ότι "κάποιος παρακολουθεί" την αστυνομία στην κοινότητά τους (Green et al., 2004).

Η δεύτερη φάση της λειτουργίας των συστημάτων αυτών, είναι η έγκαιρη παρέμβαση προς τα μέλη των οποίων η συμπεριφορά έχει χαρακτηριστεί ως προβληματική, ώστε αυτή να αλλάξει. Η βασική στρατηγική παρέμβασης περιλαμβάνει συνδυασμό της αποτροπής και της εκπαίδευσης. Η θεωρία της απλής αναχαίτισης εδράζεται στην υπόθεση ότι οι αξιωματικοί που υπόκεινται σε παρέμβαση θα αλλάξουν τη συμπεριφορά τους ως ανταπόκριση σε μια αισθητή απειλή για επιβολή ποινής. Τα συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης λειτουργούν, επίσης, με βάση την υπόθεση ότι η εκπαίδευση, στο πλαίσιο της παρέμβασης, μπορεί να βοηθήσει τα μέλη να βελτιώσουν την απόδοσή τους (Walker et al., 2001).

Η τρίτη και τελευταία φάση, σύμφωνα με τους Walker και συνεργάτες (2001) είναι η μετέπειτα παρακολούθηση της απόδοσης των μελών, η οποία, συνήθως, είναι ανεπίσημη και πραγματοποιείται από τον άμεσα προϊστάμενο. Υπάρχουν, ωστόσο, υπηρεσίες που έχουν καθιερώσει επίσημη διαδικασία μετέπειτα παρατήρησης, αξιολόγησης και υποβολής εκθέσεων, η διάρκεια της οποίας καθορίζεται ανάλογα με την αρχική παρέμβαση. Σε κάποιες υπηρεσίες, όμως, αυτή η περίοδος δεν προσδιορίζεται και τα μέλη παρακολουθούνται, είτε συνεχώς είτε ανάλογα με τη κάθε περίπτωση ξεχωριστά.

Είναι αυτονόητο, ωστόσο, ότι τα συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης επιβάλλεται να χρησιμοποιούνται με όλο τον απαιτούμενο σεβασμό τόσο των δικαιωμάτων των μελών όσο και των πολιτών. Δεν πρέπει να παραγνωρίζεται το γεγονός ότι ένα μέλος μπορεί να καταγραφεί στα συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης ένεκα εκδικητικής καταγγελίας, υπερβολικής επιτήρησης, μιας ιδιαίτερας δύσκολης αποστολής, ή, απλώς, συμπτωματικά. Πρέπει επίσης, να σημειωθεί ότι αυτά τα συστήματα απλώς αναγνωρίζουν μέλη, τα οποία, ενδεχομένως, να ενέχονται σε μοτίβα ανάρμοστης συμπεριφοράς. Η διερεύνηση και η εκδίκαση εξακολουθούν να απαιτούνται για να καθοριστεί με σαφήνεια εάν, όντως, υπάρχει πρόβλημα και ποια διορθωτικά μέτρα επιβάλλεται να ληφθούν (Roberg et al., 2009).

Αυτά τα συστήματα είναι ιδιαίτερος πολύτιμα σε μεγάλους αστυνομικούς οργανισμούς, όπου οι άμεσα προϊστάμενοι δεν γνωρίζουν τα υπό διοίκηση μέλη τους, τις προσωπικότητες τους, τις εργασιακές τους συνήθειες ή την αξιοπιστία τους. Ωστόσο,

αυτά τα συστήματα θα πρέπει να συνδυάζονται και με την κοινή λογική των προϊσταμένων και, γενικότερα, της διεύθυνσης. Είναι, για παράδειγμα, λογικό ότι μέλη τα οποία έχουν πιο “επιθετικές” αποστολές, εργάζονται σε βάρδιες ή σε περιοχές με υψηλή εγκληματικότητα θα προκαλούν, κατά πάσα πιθανότητα, την υποβολή περισσότερων παραπόνων, καθ’ ότι η αποστολή τους είναι προληπτική για την καταστολή του εγκλήματος (Dempsey and Forst, 2012).

Ως στρατηγικές παρέμβασης, τα συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης εδράζονται στην ίδια φιλοσοφία που διέπει τις σύγχρονες στρατηγικές αστυνόμευσης. Συγκεκριμένα, αυτά είναι συμβατά τόσο με την Κοινοτική Αστυνόμευση όσο και με την Προβληματοστρεφή Αστυνόμευση.

Η Κοινοτική Αστυνόμευση αποσκοπεί στη δημιουργία στενότερων σχέσεων μεταξύ της αστυνομίας και των κοινοτήτων που εξυπηρετούν. Στο βαθμό που τα συστήματα επιδιώκουν τη μείωση των καταγγελιών εκ μέρους των πολιτών, καθώς και άλλες μορφές προβληματικής συμπεριφοράς, είναι απολύτως συμβατά με αυτούς τους στόχους (Walker et al., 2001).

Η Προβληματοστρεφής Αστυνόμευση, εστιάζεται στον εντοπισμό συγκεκριμένων προβλημάτων της αστυνομίας και στην ανάπτυξη ειδικά προσαρμοσμένων ανταποκρίσεων. Κατ’ αυτόν τον τρόπο, τα μεν συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης θεωρούν τα προβληματικά μέλη ως ανησυχία, η οποία πρέπει να αντιμετωπιστεί, η δε παρέμβαση συνιστά ανταπόκριση, η οποία αποσκοπεί στην αλλαγή της συμπεριφοράς, η οποία οδηγεί σε δείκτες μη ικανοποιητικής επίδοσης (Walker et al., 2001).

Καταληκτικά, αναφέρεται ότι έρευνες που εκπονήθηκαν καταδεικνύουν ότι τα συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης έχουν προκύψει ως μια δημοφιλής θεραπεία για τα παραπτώματα που διαπράττονται από μέλη της αστυνομίας. Ωστόσο, η αποτελεσματικότητά τους ενισχύεται και, πιθανώς, εξαρτάται και από άλλες πολιτικές και διαδικασίες που επιβάλλουν τα πρότυπα πειθαρχίας, ενώ, ταυτόχρονα, δημιουργούν κλίμα λογοδοσίας εντός του οργανισμού. Μπορεί, τέλος, τα συστήματα αυτά να θεωρούνται αποτελεσματικά, αλλά θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως ένας

υπαλλακτικός τρόπος αύξησης των προτύπων επιδόσεων και βελτίωσης της ποιότητας των προσφερομένων υπηρεσιών από την αστυνομία (Walker et al., 2001).

4.3 Γραφείο Εσωτερικών Υποθέσεων

Μια άλλη μορφή εσωτερικού ελέγχου συνιστά η σύσταση και λειτουργία Γραφείων Εσωτερικών Υποθέσεων. Αρκετές αρχές επιβολής του νόμου, εγκαθιδρύουν τέτοια γραφεία, τα οποία, επί της ουσίας, συνιστούν «την αστυνομία η οποία αστυνομεύει την αστυνομία» (Dempsey and Forst, 2012). Η σύσταση Γραφείων Εσωτερικών Υποθέσεων είναι πολύ σημαντική νοουμένου ότι επιτελούν το ρόλο που τους ανατίθεται και εκπληρώνουν επιτυχώς τους όρους εντολής που τους δύνονται (Ross, 2012). Αυτό το μοναδικό σύστημα της αστυνομίας που αστυνομεύει τον εαυτό της, έχει διαχρονικά αποδειχθεί πετυχημένο (Verry, 2012).

Η διεθνής βιβλιογραφία καταδεικνύει ότι η σύσταση και λειτουργία Γραφείων Εσωτερικών Υποθέσεων στις αρχές επιβολής του νόμου είναι ζωτικής σημασίας στις προσπάθειες που καταβάλλονται για έλεγχο και μείωση της αποκλίνουσας συμπεριφοράς και, κατ' επέκταση, της διαφθοράς από τα μέλη της αστυνομίας. Σε διεθνές επίπεδο, η λειτουργία τέτοιων γραφείων συνιστά αναπόσπαστο κομμάτι της οργανωτικής δομής των αστυνομικών αρχών αφού οι πλείστες από αυτές εγκαθιδρύουν τέτοια γραφεία μέσω των οποίων, θεσπίζονται μέτρα δικαιοδοσίας και ποιοτικού ελέγχου για τα μέλη της αστυνομίας, καθώς και για τις ενέργειές τους. Παρά το γεγονός ότι, αρχικά, η λειτουργία τους εδραζόταν κατά κύριο λόγο στην αντιδραστική προσέγγιση, εν τούτοις, τα τελευταία χρόνια καταβάλλονται προσπάθειες ώστε τα γραφεία αυτά να υιοθετήσουν πρακτικές περισσότερο προληπτικές με την αξιοποίηση, μεταξύ άλλων, Συστημάτων Έγκαιρης Προειδοποίησης, καθώς και τεστ ακεραιότητας (Ross, 2012).

Αυτή η αλλαγή, σύμφωνα με την οποία τα εν λόγω γραφεία να δρουν πλέον προληπτικά παρά κατασταλτικά, είναι απόρροια του ερωτήματος κατά πόσο θα πρέπει να ενθαρρύνονται οι πολίτες να προβαίνουν σε καταγγελίες κατά των μελών της αστυνομίας. Είναι γεγονός ότι η αντιδραστική δράση εξυπακούει απλώς τη διευκρίνηση εκείνων των παραπόνων που κατά καιρούς υποβάλλονται, ενώ η προληπτική

λειτουργία εδράζεται στην αναζήτηση και εντοπισμό εκείνων των μελών τα οποία επιδεικνύουν παραβατική συμπεριφορά. Κατ' αυτόν τον τρόπο θα πρέπει να αξιοποιούνται διάφορα μέσα και φορείς, όπως τα Γραφεία Εσωτερικών Υποθέσεων, για έλεγχο και αξιολόγηση συμπεριφορών και πράξεων που επιδεικνύονται από τα μέλη (Roberg et al., 2009).

Έχοντας ως δεδομένο ότι τα μέλη της αστυνομίας επιβάλλεται να επιδεικνύουν ακεραιότητα και να αντιστέκονται στους πειρασμούς, είναι λογικό και, συνάμα, επιβαλλόμενο, αυτή η ικανότητα να υποβάλλεται σε διαρκή έλεγχο, ο οποίος μπορεί να εμπεριέχει και την παγίδευση, η οποία διεξάγεται είτε τυχαία είτε στοχευμένα. Την ίδια ώρα, όμως, είναι απόλυτα κατανοητό ότι η παγίδευση μπορεί να δικαιολογηθεί ηθικά, εάν και εφόσον πληρούνται οι ακόλουθες τρεις προϋποθέσεις. Πρώτον, οι ανακριτές να μπορούν να παρέχουν επαρκή στοιχεία τα οποία να δικαιολογούν τις υποψίες τους. Δεύτερον, ο ύποπτος συνήθως να παρουσιάζεται ή τυπικά να δημιουργεί το είδος των ευκαιριών οι οποίες θα συμπεριληφθούν στο τεστ παγίδευσης. Τρίτο, τα κίνητρα που θα χρησιμοποιηθούν να είναι τέτοια ώστε ο ύποπτος, λογικά, να αναμένεται να αντισταθεί (Miller et al., 2006).

Επιπρόσθετα, είναι εξίσου σημαντικό, η δυναμικότητα των γραφείων αυτών να αντανακλά αριθμητικά το μέγεθος τόσο του προβλήματος που υπάρχει όσο και του ίδιου του οργανισμού. Εξίσου σημαντικοί είναι ακόμη δύο παράγοντες. Πρώτον, η τοποθέτηση των καλύτερων ανακριτών στα Γραφεία Εσωτερικών Υποθέσεων, έτσι ώστε να διατυπώνεται κατηγορηματικά η αποφασιστικότητα για καταστολή του φαινομένου. Δεύτερον, να υιοθετείται προληπτική στάση παρά αντιδραστική. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, για παράδειγμα, γίνονται σκέψεις για υιοθέτηση των ίδιων πρακτικών και μεθόδων εναντίον των διεφθαρμένων μελών, όπως αυτές που ήδη χρησιμοποιούνται κατά του οργανωμένου εγκλήματος και, οι οποίες, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνουν παρακολουθήσεις τηλεφωνικών συνδιαλέξεων, συλλογή πληροφοριών, χρήση πληροφοριοδοτών, χρήση μυστικών συσκευών ακρόασης, καθώς και αιφνιδιαστικές στοχευμένες επιχειρήσεις (Punch, 2000). Είναι, κατά συνέπεια, πασιφανές ότι η επιτυχής λειτουργία τους εξαρτάται άμεσα από τα μέσα που διαθέτουν, καθώς επίσης και από τις σχέσεις των διευθυντών τους με τον εκάστοτε Αρχηγό Αστυνομίας (Ross, 2012).

Καθοριστικής σημασίας, είναι και ο διορισμός διευθυντή, του Γραφείου Εσωτερικών Υποθέσεων, ο οποίος να αποδεικνύει την ανησυχία και το ενδιαφέρον του εκάστοτε Αρχηγού Αστυνομίας, για δημιουργία ενός επαγγελματικού και συνάμα ηθικού εργασιακού περιβάλλοντος. Για να επιτευχθεί τούτο, επιβάλλεται ο διευθυντής να φημίζεται για τον καλό του χαρακτήρα και την ακεραιότητα του και να αποτελεί ο ίδιος πρότυπο ηθικής συμπεριφοράς, η οποία να αποδεικνύεται δια του παραδείγματος, των αξιών, των συμπεριφορών και των πιστεύω του. Τις ίδιες αρχές και αξίες θα πρέπει να ενισχύσει και μεταλαμπαδεύσει στους υφισταμένους του (Baker, 2011).

Ωστόσο, η σύσταση και λειτουργία τέτοιων Γραφείων, επιβάλλεται να λαμβάνει υπόψη όλες τις σχετικές επί του θέματος παραμέτρους για να είναι όσο το δυνατό πιο αποτελεσματική και αποδοτική. Είναι γεγονός ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, πολίτες οι οποίοι πιστεύουν ότι έχουν τύχει ανάρμοστης ή/και καταχρηστικής ή άλλης μορφής συμπεριφοράς από μέλη της αστυνομίας να παρουσιάζονται απρόθυμοι να μεταβαίνουν σε αστυνομικούς σταθμούς για να υποβάλουν παράπονα. Η στολή, τα όπλα και το παραστρατιωτικό παράστημα των μελών της αστυνομίας είναι δύσκολο να αντιμετωπιστούν από τους πολίτες και, ως εκ τούτου, δρουν αποτρεπτικά για την υποβολή παραπόνων. Γι' αυτόν το λόγο, οι πλείστες αρχές επιβολής του νόμου στεγάζουν τις Μονάδες Εσωτερικών Υποθέσεων σε χώρους εκτός αστυνομικών τμημάτων και υπηρεσιών. Κάτι τέτοιο, ενδέχεται να έχει θετικό αντίκτυπο στην αντίληψη του κοινού προς την αστυνομία, καθότι μπορεί να θεωρηθεί ότι, όντως, η αστυνομία λαμβάνει πολύ σοβαρά υπόψη τα παράπονα των θυμάτων ανάρμοστης, αυθαίρετης και καταχρηστικής συμπεριφοράς από μέλη της αστυνομίας (Roberg et al., 2009).

Είναι γεγονός αδιαμφισβήτητο ότι η λειτουργία των συγκεκριμένων γραφείων συνδράμει σημαντικά στις προσπάθειες που ευρύτερα καταβάλλονται για πρόληψη και καταπολέμηση της διαφθοράς. Ωστόσο, αρνητικό στοιχείο σ' αυτήν την προσπάθεια, συνιστά το γεγονός ότι τόσο οι πολίτες όσο και τα ίδια τα μέλη της αστυνομίας είναι καχύποπτα και επιφυλακτικά προς τη λειτουργία των εν λόγω γραφείων. Αφενός μεν, οι πολίτες θεωρούν ότι αυτά τα γραφεία απλούστατα αποκρύβουν ή/και δικαιολογούν περιπτώσεις αντιεπαγγελματικής συμπεριφοράς, αφετέρου δε αριθμός μελών θεωρεί

ότι τα μέλη που υπηρετούν σε αυτά αντεκδικούνται για προηγούμενα παράπονα που υποβλήθηκαν κατά συναδέλφων τους (Ross, 2012).

Πέραν τούτου, η σύσταση των συγκεκριμένων γραφείων εγείρει μια σειρά από καίρια ερωτήματα ως προς τη λειτουργία τους, παρά τα θετικά αποτελέσματα που διεθνώς καταγράφονται. Ένα από αυτά είναι κατά πόσο θα πρέπει οι πολίτες να ενθαρρύνονται να υποβάλλουν παράπονα κατά των μελών της αστυνομίας. Η οποιαδήποτε απόφαση επιφέρει πολλαπλές συνέπειες, αφού από τη μια αυξάνεται η εμπιστοσύνη του κοινού προς την αστυνομία, ενώ, από την άλλη, προκύπτουν θέματα σε σχέση με το ηθικό των μελών. Ως απόρροια αυτού του ηθικού διλήμματος, προκύπτουν διαμάχες σε ότι αφορά στην εσωτερική διερεύνηση καταγγελιών εναντίον μελών της αστυνομίας. Μεταξύ άλλων, εγείρονται ερωτήματα και επιφυλάξεις ως προς τη φυσική τοποθεσία της υπηρεσίας εσωτερικών υποθέσεων, τη στελέχωση της, κατά πόσο θα πρέπει η υποβολή παραπόνων κατά των μελών να ενθαρρύνεται ή όχι, κατά πόσο οι υπηρεσίες εσωτερικών υποθέσεων θα πρέπει να δρουν προληπτικά ή αντιδραστικά, τι πρέπει να γίνεται στις περιπτώσεις που υποβάλλονται ψευδή παράπονα και, τέλος, κατά πόσο τα μέλη της αστυνομίας μπορούν αποτελεσματικά να αστυνομεύσουν τους εαυτούς τους (Roberg et al., 2009).

Προς απάντηση των πιο πάνω ερωτημάτων, που εύλογα εγείρονται, οι αρμόδιες αρχές δεν φαίνεται να έχουν πολλές εναλλακτικές επιλογές. Πρωτίστως, επιβάλλεται όπως τα γραφεία αυτά να στελεχώνονται από τα πλέον ικανά και κατάλληλα μέλη τα οποία να διακρίνονται από αδιαμφισβήτητη ακεραιότητα εντός και εκτός καθήκοντος, να διατηρούν υψηλά ηθικά πρότυπα και αταλάντευτη αφοσίωση στο καθήκον και τον οργανισμό. Θα πρέπει επίσης τα μέλη αυτά, ανεξαρτήτως βαθμού, να είναι πιστά στον όρκο τους και να μην ενεργούν ως εκπρόσωποι συντεχνιών, ως φίλοι ή ως συνάδελφοι. Θα πρέπει να είναι σε θέση να επιδεικνύουν επαγγελματισμό σε αντίξοες συνθήκες και να είναι αυστηροί και αδέκαστοι ακόμα και όταν διερευνούν υποθέσεις εναντίον μελών με τα οποία στο παρελθόν είχαν συνεργαστεί (Verry, 2012).

Ωστόσο, η τοποθέτηση στα γραφεία εσωτερικών υποθέσεων, καθίσταται συχνά ως αμφισβητήσιμη, αφού τα μέλη που υπηρετούν σε αυτά σπάνια είναι δημοφιλή και αποδεκτά ανάμεσα στα υπόλοιπα μέλη. Για αυτό το λόγο σε ορισμένες χώρες, όπως οι

ΗΠΑ, οι αρχηγοί αστυνομίας καθιστούν σαφές ότι η τοποθέτηση και αποτελεσματική απόδοση σε τέτοιες υπηρεσίες, συνιστούν τη σύντομη οδό για προαγωγή εντός του οργανισμού (Roberg et al., 2009).

Μια άλλη παράμετρος η οποία θα πρέπει σοβαρά να λαμβάνεται υπόψη κατά τη σύσταση Γραφείων Εσωτερικών Υποθέσεων, είναι η εργοδότηση πολιτών, πέραν του αστυνομικού προσωπικού. Η αξιοποίηση και πολιτικού προσωπικού σε αυτά επιφέρει θετικά αποτελέσματα, αφού επικρατεί η άποψη ότι κάποιοι πολίτες αισθάνονται πιο άνετα να υποβάλουν σε αυτούς τα παράπονα τους παρά σε αστυνομικούς. Επίσης, η αξιοποίηση πολιτών δημιουργεί τη δημόσια αντίληψη ότι, όντως, τα παράπονα λαμβάνονται πλέον σοβαρά υπόψη και διερευνώνται πιο διεξοδικά (Roberg et al., 2009).

Ένα άλλο εξίσου σημαντικό θέμα το οποίο εγείρεται είναι η υποβολή ψευδών παραπόνων από πολίτες εναντίον μελών της αστυνομίας. Το ερώτημα, που εύλογα τίθεται, είναι το πώς θα πρέπει η αστυνομία να ανταποκρίνεται σε αυτές τις περιπτώσεις. Σε κάποιες χώρες, υποβάλλονται ψευδείς καταγγελίες και παράπονα, όπως δυσφήμιση, εγκληματική δράση, αντιεπαγγελματική συμπεριφορά ή ανικανότητα κατά αστυνομικών. Σε αυτές τις περιπτώσεις, το κατά πόσο θα κινηθεί αγωγή εναντίον του πολίτη εναπόκειται στο εμπλεκόμενο μέλος, ενώ το εάν θα διωχθεί ποινικά εναπόκειται στην αστυνομία. Το ζωτικής σημασίας ερώτημα που εγείρεται σε τέτοιες περιπτώσεις είναι κατά πόσο να παρέχεται αυτή η δυνατότητα ή όχι. Παρά το γεγονός ότι μια τέτοια ενέργεια, ενδεχομένως, θα ενεργούσε αποτρεπτικά για υποβολή ψευδών παραπόνων, θα μπορούσε, την ίδια ώρα, να αποτρέψει την υποβολή δικαιολογημένων καταγγελιών διαφθοράς και κατάχρησης εξουσίας από αστυνομικούς (Roberg et al., 2009).

Εν κατακλείδι, σημειώνεται ότι, παρά τα ομολογουμένως θετικά αποτελέσματα και επιτυχίες των εν λόγω γραφείων, η άρνηση αποδοχής τους από τα μέλη της αστυνομίας, σε συνδυασμό με την ανάγκη για συστηματική προληπτική δράση κατά της διαφθοράς, οδήγησε αρκετές αρχές επιβολής του νόμου στην ίδρυση Μονάδων Επαγγελματικών Προτύπων, Μονάδων Συμμόρφωσης και Μονάδων Ακεραιότητας. Πέραν της διερεύνησης των ισχυρισμών που υποβάλλονται, αυτές οι Μονάδες εμπλέκονται ενεργά

στην ανάπτυξη και εφαρμογή πολιτικών και διαδικασιών για μείωση του φαινομένου (Dempsey and Forst, 2012).

4.4 Ακεραιότητα

Η ακεραιότητα εντός της αστυνομίας είναι ζωτικής σημασίας για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Αρκετές αρχές επιβολής του νόμου έχουν αυτήν την παράμετρο στην προμετωπίδα των προσπαθειών, που ευρύτερα καταβάλλουν, για μείωση του φαινομένου. Έχει αρκετές φορές λεχθεί, ότι εάν δεν διασφαλιστεί η ακεραιότητα η αστυνομική διαφθορά δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί.

Η αστυνομική ακεραιότητα συνιστά την υιοθέτηση και εφαρμογή αρχών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, έτσι ώστε τα αστυνομικά καθήκοντα να διεκπεραιώνονται κατά τρόπο που να συνάδει με τον κώδικα ηθικής και τις αρχές επιβολής του νόμου, καθώς και με τις νομικές απαιτήσεις (requirements), οι οποίες είναι βασικές και θεμελιώδεις για την αστυνομική κουλτούρα μέσα στο περιβάλλον εντός του οποίου η αστυνόμευση λαμβάνει χώρα. Επί της ουσίας, η ακεραιότητα συνίσταται στην αποδοχή και προάσπιση, από τα ίδια τα μέλη της αστυνομίας, όλων εκείνων των ηθικών προτύπων, τα οποία στηρίζουν τη λειτουργία τους, ως όργανα των αρχών επιβολής του νόμου (Eip, 2015).

Είναι γεγονός ότι η ακεραιότητα, ως ιδεώδες, κατέχει μια ειδική σχέση σε ότι αφορά στη διαφθορά, γιατί εμπεριέχει τόσο θεωρητικές όσο και εμπειρικές θεωρίες και νοήματα, τα οποία, υπό διαφορετικές συνθήκες, δεν θα ήταν κατανοητά. Ένεκα του γεγονότος ότι η μέτρηση της διαφθοράς συνιστά μια πολύπλοκη διαδικασία με αρκετές δυσκολίες, επιβάλλεται όπως το πρόβλημα της διαφθοράς, ως φαινόμενο, επαναδιατυπωθεί, εάν κάποιος πραγματικά επιθυμεί να προχωρήσει στην επίλυσή του. Μέσα στα πλαίσια αυτής της προσπάθειας, η έννοια της ακεραιότητας αποδεικνύεται ιδιαίτερος χρήσιμη. Είναι ευρέως αποδεκτό ότι όσο μεγαλύτερη ακεραιότητα υπάρχει τόσο λιγότερη διαφθορά παρουσιάζεται (Klockars et al., 2006).

Συνιστά κοινή και ευρέως αποδεκτή διαπίστωση ότι η ακεραιότητα εξασφαλίζεται με προσωπικό κόστος. Είναι επίσης καλά τεκμηριωμένο στη διεθνή βιβλιογραφία ότι όσοι

υποστηρίζουν τα πρότυπα και την ακεραιότητα δεν είναι πάντοτε αποδεκτοί και συχνά περιθωριοποιούνται τόσο από τους συναδέλφους τους όσο και από τον ίδιο τον οργανισμό στον οποίο υπηρετούν. Τούτο, συνιστά ένα από τους κυριότερους λόγους που περιστατικά αντισυμβαλλόμενης συμπεριφοράς ή/και διαφθοράς δεν καταγγέλλονται. Η ακεραιότητα του ίδιου του οργανισμού συνιστά ουσιαστικά το κλειδί προς την ατομική ακεραιότητα, ενώ η ηθική ηγεσία συνιστά το θεμέλιο λίθο υποστήριξης της ακεραιότητας (Eip, 2015).

4.4.1. Έλεγχος Ακεραιότητας

Ο έλεγχος της ακεραιότητας μπορεί να λάβει διάφορες μορφές. Μπορεί, επίσης, να χρησιμοποιηθεί για αναγνώριση πιο μυστικοπαθών μορφών διαφθοράς, μέτρηση της διαφθοράς, αλλά και αποτροπή της ανάρμοστης συμπεριφοράς (Prenzler, 2012). Επί της ουσίας, οι έλεγχοι της διαφθοράς συνιστούν προσπάθειες διερεύνησης, κατά τις οποίες η ακεραιότητα των αστυνομικών δοκιμάζεται, χωρίς, ωστόσο, να υπάρχει οποιαδήποτε πιθανή αιτία ή λόγος στη βάση των οποίων να θεωρείται ότι ο αστυνομικός έχει υποπέσει σε παράβαση (Klockars et al., 2006).

Μέσα σ' αυτά τα πλαίσια, σε αρκετές χώρες οι αρχές επιβολής του νόμου χρησιμοποιούν διάφορες μεθόδους για έλεγχο της ακεραιότητας. Όπως έχει ήδη προαναφερθεί, σημαντικό όπλο στη φαρέτρα των αρχών αποτελεί η συλλογή πληροφοριών είτε από πολίτες και αστυνομικούς, είτε από άλλες πηγές, όπως παρακολούθηση τηλεφωνικών συνδιαλέξεων και συλλογή δεδομένων από ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Μια από τις πλέον κοινές μορφές αυτής της τεχνικής είναι η υποβολή των υποψηφίων αστυνομικών σε τεστ στους ανιχνευτές ψεύδους, ως προαπαιτούμενο στη διαδικασία αξιολόγησής τους πριν την πρόσληψή τους. Μια άλλη τεχνική που χρησιμοποιείται ειδικά στις υπηρεσίες που ασχολούνται με την υπό κάλυψη καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης και εμπορίας ναρκωτικών είναι εκείνη του τυχαίου ελέγχου ακεραιότητας (Random Integrity Testing) (Klockars et al., 2006) αναφορά στην οποία γίνεται παρακάτω.

Κατά κανόνα, αυτή η μορφή ελέγχου περιλαμβάνει τη δημιουργία σεναρίων, στα οποία, κατόπιν τυχαίας επιλογής, παρουσιάζονται σε αστυνομικούς καταστάσεις στις οποίες δοκιμάζεται η ακεραιότητα τους. Για παράδειγμα, υπό κάλυψη αστυνομικοί

προσφέρουν δωροδοκία ή παραδίδουν πορτοφόλι με χρήματα. Η όλη στάση και συμπεριφορά των μελών καταγράφεται και, εκεί και όπου επιβάλλεται, λαμβάνονται πειθαρχικά μέτρα. Ο τυχαίος έλεγχος της ακεραιότητας συνδράμει στην αποτροπή της αντιεπαγγελματικής συμπεριφοράς, καθότι, με αυτό τον τρόπο τα μέλη γνωρίζουν ότι η υπηρεσία τους αξιοποιεί πρόγραμμα ελέγχου μέσω του οποίου η κάθε ευκαιρία που προσφέρεται για ανάρμοστη συμπεριφορά ή διαφθορά παρακολουθείται στενά (Prenzler, 2012).

Διάφορα αστυνομικά τμήματα στις Η.Π.Α. χρησιμοποιούν τη μέθοδο του τυχαίου ελέγχου ακεραιότητας, η οποία αποσκοπεί στην παρατήρηση και αξιολόγηση της συμπεριφοράς μελών της αστυνομίας σε συγκεκριμένες καταστάσεις, οι οποίες απαιτούν αστυνομική παρέμβαση. Μεταξύ των τμημάτων που χρησιμοποιούν την εν λόγω μέθοδο, είναι και τα Τμήματα της Νέας Υόρκης, του Λος Άντζελες και της Νέας Ορλεάνης, τα οποία, συστηματικά, διεξάγουν τυχαίους ελέγχους για να διαπιστώσουν κατά πόσο η συμπεριφορά των μελών τους, κατά την ενάσκηση των καθηκόντων τους, είναι η πρόπευσα (Rothlein, 2010).

Υπάρχουν, επίσης, αρχές επιβολής του νόμου, οι οποίες χρησιμοποιούν τον στοχευμένο έλεγχο (Targeted Integrity Testing). Στην προκειμένη περίπτωση, οι έλεγχοι είναι προσαρμοσμένοι και απευθύνονται σε συγκεκριμένο μέλος ή μικρή ομάδα μελών, τα οποία είναι ύποπτα για ανάρμοστη συμπεριφορά. Αυτή η μορφή ελέγχου κρίνεται πιο δίκαιη από τον τυχαίο έλεγχο, ένεκα ακριβώς των υποψιών που ήδη εγείρονται εναντίον του υπό διερεύνηση μέλους. Στατιστικά δεδομένα, από αρχές που χρησιμοποιούν τον στοχευμένο έλεγχο, καταδεικνύουν την αποτελεσματικότητά του τρόπου αυτού για εντοπισμό της διαφθοράς (Prenzler, 2012). Παρά τα θετικά αποτελέσματα που καταγράφει η εν λόγω μέθοδος, εν τούτοις, εάν δεν διεξάγεται έντιμα και με ηθικό τρόπο, ενδέχεται να επηρεάσει αρνητικά το ηθικό των μελών μιας υπηρεσίας (Rothlein, 2010).

Μια από τις χώρες στις οποίες η ακεραιότητα των αστυνομικών ελέγχεται με βάση πληροφορίες που συλλέγονται, είναι και το Ηνωμένο Βασίλειο. Αν σε οποιαδήποτε από τις υφιστάμενες αστυνομίες ληφθεί πληροφορία ότι ένας αστυνομικός ή ομάδα αστυνομικών ή μέλη του προσωπικού, ενδεχομένως, να είναι διεφθαρμένα, τότε οι

αρμόδιες υπηρεσίες προχωρούν σε έλεγχο της ακεραιότητας τους. Σύμφωνα με όσα προκύπτουν από τη σχετική πληροφορία διενεργείται και ο ανάλογος έλεγχος. Εάν, για παράδειγμα, ένας αστυνομικός είναι ύποπτος ότι ενέχεται σε υποθέσεις κλοπής περιουσίας κατά την άσκηση των καθηκόντων του, τότε αφήνεται ένα πολύτιμο αντικείμενο σε ένα αυτοκίνητο, το οποίο να φαίνεται ως προφανώς εγκαταλειμμένο. Ακολούθως, καλείται ο υπό έρευνα αστυνομικός για έλεγχο του αυτοκινήτου οπότεν ελέγχεται κατά πόσο θα παραλάβει το αντικείμενο και θα το μεταφέρει στο Σταθμό ή θα το οικειοποιηθεί. Επί του θέματος, σημειώνεται ότι μεταξύ Απριλίου 2013 και Μαρτίου 2014, τριάντα μια (31) αστυνομίες στο Ηνωμένο Βασίλειο, χρησιμοποίησαν τον έλεγχο της ακεραιότητας με βάση την πληροφόρηση. Αρκετές από τις 31 αστυνομίες προέβησαν σε έλεγχο της ακεραιότητας αστυνομικών με βάση τη πληροφόρηση πέραν της μίας φορές (HMIC, 2015).

Συγκρίνοντας τις δυο πιο πάνω τεχνικές, η ειδοποιός διαφορά που καταγράφεται είναι ότι στη δεύτερη ο έλεγχος είναι στοχευμένος, εστιάζεται σε συγκεκριμένα μέλη, τα οποία θεωρούνται ύποπτα για ανάρμοστη συμπεριφορά και παρέχει τη δυνατότητα εντοπισμού μελών τα οποία οι παραδοσιακές μέθοδοι αποτυγχάνουν να εντοπίσουν. Επιπρόσθετα, ενεργεί προληπτικά γιατί αποτρέπει άλλα επιρρεπή προς την παρανομία μέλη από το να παρανομήσουν, καθότι ελλοχεύει ο κίνδυνος να καταστούν ο επόμενος στόχος του ελέγχου (Rothlein, 2010).

Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί πως, παρά το γεγονός ότι οι διάφορες μέθοδοι ελέγχου της ακεραιότητας είναι άκρως αποτελεσματικές, οι τεχνικές επιθετικής μορφής ενδέχεται να προκαλέσουν φόβο για παγίδευση των αστυνομικών και να μειώσουν τη σχέση εμπιστοσύνης και αλληλοσεβασμού, την οποία αρκετοί διευθυντές επιθυμούν να προαγάγουν εντός της υπηρεσίας τους (Klockars et al, 2006).

4.4.2 Η οργανωσιακή όψη της ακεραιότητας

Μέχρι πρόσφατα, τουλάχιστον από διοικητικής άποψης, η ακεραιότητα αντιμετωπιζόταν ως η αντανάκλαση των ηθικών αρετών των αστυνομικών σε ατομικό επίπεδο. Η καταπολέμηση της διαφθοράς εντός των τμημάτων τους πραγματοποιείται με σχολαστική διαλογή των υποψηφίων για εγγραφή, με την επιθετική καταδίωξη των παρανομούντων αστυνομικών και με τη μετάθεση τους, προτού η όλη συμπεριφορά και

στάση τους επηρεάσει και τα υπόλοιπα μέλη. Ωστόσο, τούτο άρχισε σταδιακά να αντικαθίσταται από την παραδοχή ότι η ενίσχυση της αστυνομικής ακεραιότητας συνιστά οργανωσιακή και διοικητική ευθύνη, η οποία διευρύνεται πέραν της απλής απομόνωσης των διεφθαρμένων αστυνομικών. Αυτή η προσέγγιση φαίνεται να τονίζει τη σπουδαιότητα τριών βαθύτατα οργανωσιακής φύσεως παραμέτρων (Klockars et al., 2006), όπως αυτές αναλύονται παρακάτω.

Το πρώτο που επιβάλλεται να γίνει είναι η θέσπιση και η ανακοίνωση οργανωσιακών κανονισμών. Είναι γεγονός ότι, σε αρκετές υπηρεσίες, ενώ η επίσημη πολιτική απαγορεύει ρητά συγκεκριμένες δραστηριότητες, εντούτοις, η ανεπίσημη πολιτική του οργανισμού υποστηρίζεται σθεναρά, πλην όμως σιωπηλά, από τους Διευθυντές/ Διοικητές και επιτρέπει ανάρμοστες συμπεριφορές, υπό την προϋπόθεση ότι περιορίζονται και διεξάγονται διακριτικά. Η δεύτερη οργανωσιακή υποχρέωση που προκύπτει για ενίσχυση της ακεραιότητας εντός της Αστυνομίας είναι η δημιουργία και συντήρηση ευρείας κλίμακας δραστηριοτήτων, οι οποίες θα επιτρέπουν τον εντοπισμό, τη διερεύνηση και την πειθαρχική δίωξη της αντιεπαγγελματικής συμπεριφοράς. Αυτές οι δραστηριότητες περιλαμβάνουν, αλλά δεν περιορίζονται, την εσωτερική προληπτική και αντιδραστική έρευνα του οργανισμού, επιθεωρήσεις, ελέγχους, εξωτερικές αξιολογήσεις, λήψεις καταγγελιών από πολίτες, έλεγχο ακεραιότητας και γενική αναχαίτιση της αντιεπαγγελματικής συμπεριφοράς από μέλη τα οποία διαπράττουν πειθαρχικά αδικήματα. Τέλος, η τρίτη οργανωσιακή υποχρέωση ενίσχυσης της αστυνομικής ακεραιότητας είναι η καταστρατήγηση του φαινομένου που είναι γνωστό ως «Ο κώδικας της σιωπής». Επί της ουσίας, τούτο συνιστά την άτυπη απαγόρευση της καταγγελίας αντιεπαγγελματικής συμπεριφοράς μελών της αστυνομίας από συναδέλφους, η οποία καλλιεργείται στην επαγγελματική κουλτούρα της αστυνόμευσης (Klockars et al., 2006).

4.4.3. Συνεργάτες Πεδίου (Field Associates)

Η αστυνόμευση, εκ της φύσεώς της, συνιστά μια συλλογική ευθύνη υπέρ των ευγενών σκοπών τους οποίους υπομονεύει η αστυνομική διαφθορά. Είναι ευρέως αποδεκτό ότι η αστυνομική διαφθορά βασίζεται, εν μέρει, στη συνενοχή και στη σιωπηρή συγκατάθεση των συναδέλφων. Η αφοσίωση σε διαφθαρμένα μέλη, δεν είναι απλώς άστοχη, αλλά συνιστά κατάργηση του εντεταλμένου καθήκοντος. Κατά συνέπεια, ο

έλεγχος και η αντιμετώπιση της συνιστούν μια συλλογική ευθύνη, η οποία συνεπάγεται επιλεκτική αφοσίωση σε εκείνα τα μέλη τα οποία πράττουν ότι είναι ηθικά ορθό. Η πίστη και αφοσίωση σε συναδέλφους δικαιολογείται μόνο από εκείνους που ενσαρκώνουν τις οικουμενικές ιδέες της αστυνόμευσης και, πιο συγκεκριμένα, από όσους δεν είναι διεφθαρμένοι (Miller et al., 2006).

Την ίδια ώρα, η υποστήριξη έντιμων αστυνομικών στη μάχη κατά της διαφθοράς είναι επιβεβλημένη και κρίνεται ως ζωτικής σημασίας. Εντούτοις, κάτι τέτοιο δεν θεωρείται ιδιαίτερα εύκολη υπόθεση. Παρά το γεγονός ότι η στήριξη των εντίμων μελών, ως στρατηγική, είναι εφικτή και, ενδεχομένως, επιτυχής, εντούτοις, επιφέρει κόστος. Η αστυνομία της Νέας Υόρκης ήταν μια από τις αστυνομικές αρχές η οποία με επιτυχία αξιοποίησε τα μέλη της στην καταπολέμηση της διαφθοράς. Η πιο αμφιλεγόμενη πολιτική τους ήταν, χωρίς αμφιβολία, η χρήση συνεργατών πεδίου (Newburn, 1999).

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν οι McCormack and Ward (1987, στον Newburn 1999), το πρόγραμμα των συνεργατών πεδίου, σχεδιάστηκε έτσι ώστε να σπάσει τον κωδικό σιωπής μεταξύ των μελών, ο οποίος παρεμπόδιζε τις προσπάθειες για πάταξη του φαινομένου της διαφθοράς. Κυριολεκτικά, υπολογίζεται ότι εκατοντάδες αστυνομικοί εντάχθηκαν στο πρόγραμμα με την προϋπόθεση να αναφέρουν κάθε δραστηριότητα των συναδέλφων τους, η οποία συνιστούσε διαφθορά. Από όσα προέκυψαν διαφάνηκε ότι οι αναφορές για δραστηριότητες διαφθοράς αυξήθηκαν σημαντικά, γεγονός που, εν μέρει, οφειλόταν στη υιοθέτηση αυτής της στρατηγικής. Επιπρόσθετα, προέκυψε ότι, έστω και προσωρινά, τα κρούσματα διαφθοράς εντός των τμημάτων, που η συγκεκριμένη στρατηγική είχε υιοθετηθεί, είχαν μειωθεί. Παρόλα αυτά, ως συνεπακόλουθο της υιοθέτησης αυτής της στρατηγικής, είχε προκύψει σημαντικό πρόβλημα σε ότι αφορά στο ηθικό των μελών. Καταληκτικά, για να καταστεί ένα τέτοιο πρόγραμμα επιτυχές, επιβάλλεται να δημοσιευθεί εσωτερικά για γενική ενημέρωση των μελών, τα οποία, ταυτόχρονα, να ενθαρρυνθούν για να ενταχθούν σ' αυτό (Newburn, 1999).

Στο ίδιο πλαίσιο αναφοράς εντάσσεται και ο θεσμός των Αξιοματικών Ακεραιότητας (Integrity Officers), οι οποίοι αξιοποιούνται συχνά από μεγάλους αστυνομικούς οργανισμούς. Στη Νέα Υόρκη, για παράδειγμα, απαιτείται όπως η κάθε αστυνομική

περιφέρεια εργοδοτεί Αξιωματικό Ακεραιότητας, ο οποίος είναι υπόλογος στο Τμήμα Εσωτερικών Υποθέσεων του Αρχηγείου. Στη βάση της στρατηγικής που ακολουθείται, αυτοί τοποθετούνται στις διάφορες Επαρχίες και όχι στο Αρχηγείο, συνιστούν τα μάτια και τα αυτιά των Μονάδων Εσωτερικών Υποθέσεων και είναι υπεύθυνοι για διερεύνηση ισχυρισμών για διαφθορά ή αποκλίνουσας συμπεριφοράς. Αν και συχνά απομονώνονται και περιθωριοποιούνται από συναδέλφους τους, εν τούτοις, παρέχουν σημαντικές πληροφορίες προς τους ανώτερους τους (Ross, 2012).

Καταληκτικά, συμπεραίνεται ότι η ακεραιότητα στην αστυνομία είναι εξαιρετικά σημαντική, αφού επιφέρει δραστική μείωση σε κρούσματα ανάρμοστης συμπεριφοράς και διαφθοράς. Είναι ευρέως αποδεκτό ότι η κάθε ευνομούμενη πολιτεία επιβάλλεται να διασφαλίζει με κάθε τρόπο ότι οι πολίτες μπορούν να ασκούν ελεύθερα κάθε συνταγματικό δικαίωμά τους. Η αστυνομία, ως ένας από τους κύριους άξονες του συστήματος απονομής ποινικής δικαιοσύνης, διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο σ' αυτήν την προσπάθεια. Για να είναι σε θέση η αστυνομία να συνδράμει προς αυτή την κατεύθυνση επιβάλλεται να εξασφαλίσει την εμπιστοσύνη του κοινού. Τούτο καθίσταται εφικτό μόνο όταν τα μέλη της εκτελούν τα καθήκοντά τους με αμεροληψία, επαγγελματισμό, αυστηρότητα και διαφάνεια. Είναι γι' αυτό το λόγο που η σύγχρονη αστυνόμευση, σε δημοκρατικά καθεστώτα, απαιτεί υψηλά επίπεδα ακεραιότητας, έτσι ώστε να είναι αποδεκτή από το κοινό. Ωστόσο, η υιοθέτηση στρατηγικών για εμπέδωση και διατήρηση της ακεραιότητας, ένεκα της πολυπλοκότητάς της, συνιστά μια επίπονη και διαχρονική προσπάθεια.

Μοιραία, λοιπόν, για να μπορέσουν οι διάφορες στρατηγικές να επιτύχουν, επιβάλλεται να περιβάλλονται και από αριθμό άλλων μέτρων, τα οποία θα λειτουργούν υποστηρικτικά. Θα πρέπει, μεταξύ άλλων, να υπάρχει μια ισχυρά θετική ηγεσία σε όλα τα επίπεδα του οργανισμού, ιδιαίτερα στα ανώτατα στρώματα της Ιεραρχίας, να δίδεται έμφαση στην ηθική, στην περηφάνια και στον επαγγελματισμό, καθώς και στον καθορισμό κανόνων συμπεριφοράς, να υφίσταται ένα περιβάλλον ανοχής λαθών, να ενθαρρύνονται τα μέλη να αναφέρουν έγκαιρα σφάλματα και λανθασμένες κρίσεις, να παρέχεται η δυνατότητα συζήτησης ευαίσθητων θεμάτων σε ομάδες και να δίδεται έμφαση στον αυτοέλεγχο και στη συλλογική ευθύνη. Θα πρέπει επίσης, να εγκαθιδρυθεί Επιτροπή Επαγγελματικών Προτύπων, η οποία να προσεγγίζει με εμπιστοσύνη

ευαίσθητα θέματα και, συνάμα, να παρέχει πρακτική καθοδήγηση στα μέλη. Τέλος, θα πρέπει, παράλληλα με τη λειτουργία των Γραφείων Εσωτερικών Υποθέσεων, να υφίσταται και ένα άλλο Τμήμα, το οποίο να είναι υπεύθυνο για τον συντονισμό των προσπαθειών για ενίσχυση της ακεραιότητας μέσω εκπαιδευτικών προγραμμάτων, δημοσιεύσεων, επιμορφωτικών σεμιναρίων, υπόδυσης ρόλων και προσομοιώσεων, ερευνών και, γενικά, της παραγωγής καινοτόμων ιδεών (Punch, 2000).

Κεφάλαιο 5

Συζήτηση και Εισηγήσεις

Όπως επανειλημμένα έχει προαναφερθεί, τα βασικά ερευνητικά ερωτήματα, που τέθηκαν στην παρούσα μελέτη, αφορούν στην προληπτική προσέγγιση και πως, μέσω αυτής, το φαινόμενο της αστυνομικής διαφθοράς δύναται να μειωθεί, εξετάζοντας, παράλληλα, τους γενεσιουργούς παράγοντες, τους τύπους και την ταξινόμησή της. Μέσα από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση επιδιώχθηκε η διασαφήνιση των αιτιών που οδηγούν τα μέλη της αστυνομίας σε κάθε μορφής ανάρμοστη συμπεριφορά, ο προσδιορισμός των τύπων, καθώς και η ταξινόμηση της αστυνομικής διαφθοράς. Τέλος, εξετάστηκαν διάφορες προληπτικές στρατηγικές αντιμετώπισης του φαινομένου, οι οποίες αξιοποιούνται επιτυχώς σε διεθνές επίπεδο.

Εκείνο που εμφαντικά προέκυψε μέσα από την έρευνα είναι ότι, κατά γενική ομολογία, η αστυνομική διαφθορά ερμηνεύεται ως η κατάχρηση της εξουσίας, την οποία, εκ θέσεως, κατέχουν τα μέλη της αστυνομίας προς ίδιον όφελος ή προς όφελος άλλου. Η ανασκόπηση της βιβλιογραφίας ανέδειξε ένα ευρύ φάσμα παραγόντων που επιτρέπουν την καλλιέργεια και ανάπτυξη τέτοιας συμπεριφοράς.

Η κατανόηση των παραγόντων που οδηγούν στη διαφθορά, ως και των διαφόρων μορφών και τύπων της, κρίνεται πολύ σημαντική, για μια ολιστική προσέγγιση και αντιμετώπισή της. Από τα όσα, εν εκτάσει, έχουν μελετηθεί και καταγραφεί σε ότι αφορά στην αντιμετώπιση της αστυνομικής διαφθοράς, διαφαίνεται πως υπάρχουν στρατηγικές πρόληψης, οι οποίες δύναται να υιοθετηθούν και στην Αστυνομία Κύπρου και να επιφέρουν θετικά αποτελέσματα. Στη βάση, λοιπόν, όλων όσων έχουν προκύψει μέσα από τη μελέτη της βιβλιογραφίας, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες και τις ιδιαίζουσες συνθήκες αστυνόμευσης στην Κύπρο, η παρούσα έρευνα καταλήγει στην υποβολή συγκεκριμένων εισηγήσεων.

Η πρώτη εισήγηση που υποβάλλεται είναι η υιοθέτηση ενός αξιόπιστου Συστήματος Έγκαιρης Παρέμβασης και Προειδοποίησης. Όπως έχει διαφανεί μέσα από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση, το σύστημα αυτό θεωρείται ως μια από τις πλέον αξιόπιστες μεθόδους πρόληψης και αντιμετώπισης κάθε μορφής ανάρμοστης συμπεριφοράς, εξού και αξιοποιείται ολοένα και περισσότερο από τις αρχές επιβολής του νόμου διεθνώς. Εκείνο που το καθιστά αξιόλογο και αποτελεσματικό είναι η φιλοσοφία στην οποία εδράζεται. Όπως αναλυτικά έχει επεξηγηθεί στο Κεφάλαιο Τέσσερα, η λειτουργία του στηρίζεται σε τρεις βασικούς άξονες: τον εντοπισμό, την παρέμβαση και τη μετέπειτα παρακολούθηση των μελών που επιδεικνύουν ανάρμοστη συμπεριφορά. Παρά τα θετικά αποτελέσματα που αναμένεται να επιφέρει η υιοθέτηση τέτοιου συστήματος, εντούτοις, τυχόν αξιοποίησή του θα προκαλέσει τις αντιδράσεις των μελών, τα οποία θα νιώσουν ότι παρακολουθούνται. Θα πρέπει, επομένως, να τονισθεί σε όλους εμφαντικά ότι απώτερος σκοπός του συστήματος αυτού είναι η παροχή δυνατοτήτων εντοπισμού και άμεσης παρέμβασης μέσω καθοδήγησης, συμβουλής ή εκπαίδευσης/επιμόρφωσης πριν η κατάσταση καταστεί μη αναστρέψιμη, με στόχο να διασωθούν καριέρες και όχι να τιμωρηθούν τα μέλη.

Η δεύτερη εισήγηση, αφορά στη σύσταση και λειτουργία Γραφείου Εσωτερικών Υποθέσεων στελεχωμένου με άρτια εκπαιδευμένο προσωπικό, το οποίο να διαθέτει όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά που να συγκροτούν προσωπικότητες, οι οποίες θα χαίρουν εκτίμησης και να εμπνέουν εμπιστοσύνη μεταξύ των υπολοίπων μελών. Ομοίως, θα πρέπει και ο Διευθυντής του Γραφείου να είναι υπόδειγμα ήθους, αλλά, κυρίως, η προσωποποίηση της ακεραιότητας και της ηθικής, έτσι ώστε, αφενός μεν να επιδιώκει και να απαιτεί παρόμοιες συμπεριφορές από τους υφισταμένους του, αφετέρου δε να εμπνέει εμπιστοσύνη τόσο προς την ηγεσία, αλλά, πρωτίστως, προς το υπόλοιπο προσωπικό της αστυνομίας. Τέλος, θα πρέπει, υποστηρικτικά προς αυτό το Γραφείο, να υφίσταται μια Διεύθυνση Επαγγελματικών Προτύπων, μέσω της οποίας θα καθιερώνονται τα πρότυπα, την τήρηση των οποίων να επιβλέπει το Γραφείο Εσωτερικών Υποθέσεων.

Η τρίτη εισήγηση που υποβάλλεται αφορά στην ανάπτυξη και καλλιέργεια της ακεραιότητας εντός της αστυνομίας. Αν και πιο γενική, ως εισήγηση, εν τούτοις, είναι εξίσου σημαντική νοουμένου ότι λειτουργεί υποστηρικτικά προς τις δυο πρώτες.

Αστυνομικές αρχές, οι οποίες χαρακτηρίζονται από ακεραιότητα, τόσο σε ατομικό όσο και σε επίπεδο οργανισμού, έχουν ελάχιστα ή σχεδόν καθόλου κρούσματα αντιεπαγγελματικής συμπεριφοράς, αφού, μέσω της, δημιουργείται ένα ηθικό εργασιακό περιβάλλον, εντός του οποίου τα μέλη δύνανται να επιτελέσουν τα καθήκοντα τους στη βάση ηθικών αρχών και αξιών. Η ακεραιότητα, ως χαρακτηριστικό γνώρισμα ενός αστυνομικού οργανισμού, μπορεί να επιτευχθεί με μια πλειάδα μέσων και προσεγγίσεων. Μεταξύ αυτών, συγκαταλέγονται: η λογοδοσία των προϊσταμένων, η ίση μεταχείριση των μελών, τα αξιοκρατικά συστήματα αξιολόγησης και προαγωγών, καθώς επίσης οι επιθεωρήσεις και οι έλεγχοι του προσωπικού. Ωστόσο, για να καταστεί τούτο εφικτό, απαιτείται συλλογική προσπάθεια σε όλα τα επίπεδα. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η μεν ακεραιότητα του οργανισμού κρίνεται ως το κλειδί για την προσωπική ακεραιότητα ενός εκάστου μέλους η δε ηθική ηγεσία ως ο ακρογωνιαίος λίθος για στήριξή της.

Καταληκτικά, τονίζεται ότι τυχόν υιοθέτηση των προτεινόμενων εισηγήσεων από την Αστυνομία Κύπρου, μόνο θετικά αποτελέσματα θα επιφέρει. Είναι εμπειρικά, αλλά και βιβλιογραφικά, τεκμηριωμένο ότι αρχές επιβολής του νόμου οι οποίες τα υιοθέτησαν, έχουν καταφέρει να μειώσουν τα κρούσματα αντιεπαγγελματικής συμπεριφοράς, καθιστώντας, παράλληλα, τους οργανισμούς τους πιο αποτελεσματικούς, ηθικούς, ακέραιους, διάφανους και αξιόπιστους.

Κεφάλαιο 6

Συμπεράσματα

Η παρούσα μελέτη, πραγματοποιήθηκε το πολυσύνθετο και πολυδιάστατο θέμα της αστυνομικής διαφθοράς. Κύρια αντικείμενα μελέτης ήταν η αστυνομική διαφθορά, οι γενεσιουργοί παράγοντες που την προκαλούν, καθώς επίσης οι τύποι, οι διαστάσεις και η ταξινόμησή της. Παράλληλα, μελετήθηκαν διάφορες στρατηγικές αντιμετώπισης της, οι οποίες εδράζονται στην προληπτική προσέγγιση. Συγκεκριμένα, έχουν μελετηθεί προσεγγίσεις που σχετίζονται με: τον Προληπτικό Έλεγχο, την Εσωτερική Λογοδοσία, την Αυστηρή Επιτήρηση, τον Περιορισμό των Διαδικασιών που Ενθαρρύνουν τη Διαφθορά, τα Συστήματα Έγκαιρης Αναγνώρισης και Προειδοποίησης, τη σύσταση και λειτουργία Γραφείων Εσωτερικών Υποθέσεων, καθώς και την Ακεραιότητα και τον έλεγχό της.

Από όσα έχουν, κατ' επανάληψη, διατυπωθεί προκύπτει ότι η αστυνομική διαφθορά συνιστά μια επίμονη και εγγενή θεσμική δυσλειτουργία των αρχών επιβολής του νόμου, η οποία, επί της ουσίας, υπονομεύει την αξιοπιστία και αποτελεσματικότητά τους. Είναι γι' αυτό το λόγο που η διαφθορά στην αστυνομία συνιστά ευρύτερο κοινωνικό φαινόμενο, το οποίο αποτελεί αντικείμενο εκτενούς μελέτης και έρευνας σε διεθνές επίπεδο. Μέσα από αυτή τη μελέτη έχουν αποδοθεί διάφοροι ορισμοί και ερμηνείες για τους παράγοντες που την προκαλούν και ευνοούν την ανάπτυξη της, παρατίθενται διάφοροι τύποι και μορφές διαφθοράς και προτείνονται αποτελεσματικοί μηχανισμοί αντιμετώπισής της.

Σε ότι αφορά στους γενεσιουργούς παράγοντες που την προκαλούν, τους τύπους και τις μορφές της, μέσα από τη βιβλιογραφία καταγράφονται κοινές απόψεις και αποδίδονται κοινές ερμηνείες. Κατά γενική ομολογία, οι γενεσιουργοί παράγοντες διαχωρίζονται σε δυο κατηγορίες: τους σταθερούς και τους μεταβλητούς. Οι μεν πρώτοι, φαίνεται να διευκολύνουν τη διαφθορά, οι δε δεύτεροι να επηρεάζουν το βαθμό και την έκτασή της.

Οι τύποι της ποικίλουν και καθορίζονται, κατά κύριο λόγο, ανάλογα με τη φύση του οφέλους ή του κέρδους που επιδιώκεται ή τελικά αποκομίζεται. Τέλος, σ' ότι αφορά στην ταξινόμησή της, ποικίλει ανάλογα με τον επιδιωκόμενο σκοπό και το τελικό αποτέλεσμα που η διαφθορά τελικά επιφέρει. Διακυμαίνεται από τη διαφθορά της εξουσίας, την οποία, εκ της θέσεως τους τα μέλη της αστυνομίας κατέχουν, μέχρι και την άμεση εμπλοκή σε εγκληματικές δραστηριότητες.

Σε ότι αφορά τώρα στους τρόπους αντιμετώπισης της, καταγράφονται δυο διαφορετικές προσεγγίσεις: η προληπτική και η αντιδραστική. Αναμφίβολα, η βιβλιογραφία και το συγγραφικό έργο που έχουν παραχθεί για το θέμα της πρόληψης είναι εξαιρετικά πλούσια και παρέχουν τη δυνατότητα εις βάθος έρευνας και μελέτης για πλήρη και ολιστική αντιμετώπιση του φαινομένου από τις αρχές επιβολής του νόμου. Ωστόσο, η παρούσα μελέτη έχει ασχοληθεί αποκλειστικά με στρατηγικές, οι οποίες εδράζονται στην προληπτική προσέγγιση, στη βάση των οποίων υποβάλλονται συγκεκριμένες εισηγήσεις, οι οποίες δύνανται να υιοθετηθούν από την Αστυνομία Κύπρου.

Ωστόσο, είναι αυτονόητο ότι η παρούσα μελέτη δεν ήταν εφικτό να λάβει τέτοια έκταση ώστε να καλύψει όλες τις υφιστάμενες προσεγγίσεις. Κάτι τέτοιο, δύναται να πραγματοποιηθεί και να αποτελέσει αντικείμενο περαιτέρω έρευνας, στα πλαίσια εκπόνησης άλλης μελέτης. Θα ήταν ιδιαίτερα ενδιαφέρον να μελετηθούν και άλλες πτυχές της προληπτικής προσέγγισης όπως: οι προσλήψεις αστυνομικών, η εκπαίδευσή τους, οι μεταθέσεις, οι μισθοί και τα επιδόματα, καθώς και η ενίσχυση του αισθήματος ηθικής, ώστε τα μέλη να πράττουν ότι είναι ηθικά ορθό.

Επιπρόσθετα, θα μπορούσε να μελετηθεί και η αντιμετώπιση του φαινομένου μέσω της αντιδραστικής/τιμωρητικής προσέγγισης, η οποία, ως γνωστό, συνιστά πρακτική εφαρμογή της θεωρίας της αποτροπής. Αν και η αντιδραστική/τιμωρητική προσέγγιση δεν είναι το τόσο αποτελεσματική όσο η προληπτική, εν τούτοις, περαιτέρω μελέτη με βάση τα κυπριακά δεδομένα και την οργανωτική δομή της αστυνομίας, μπορεί να καταδείξει ότι ο συνδυασμός των δυο προσεγγίσεων – της προληπτικής και της αντιδραστικής/τιμωρητικής – δυνατό να επιφέρει καλύτερα αποτελέσματα.

Αριθμός Λέξεων: 13,676

Βιβλιογραφία

Baker, T. (2011). *Police Leadership Moving Beyond Management*. USA: Looseleaf Law Publications.

Bayley, D. & Perito, R. (2011). Police Corruption What Past Scandals Teach About Current Challenges. *United States Institute of Peace*. Ανακτήθηκε Ιανουάριος 20, 2016, από www.usip.org

Brewer, N., & Wilson, C. (1995). *Psychology and Policing*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers

Chêne, M. (2010). Anti-corruption and police reform. Ανακτήθηκε Αύγουστος 1, 2015 από <http://www.u4.no/publications/anti-corruption-and-police-reform/>

Dempsey, J., & Forst, L. (2012). *An Introduction to policing*. USA: Denmar, Gengage Learning

Dempsey, J., & Forst, L. (2014). *An Introduction to policing*. USA: Cengage Learning

Dunham, B. G., & Alpert, G. P. (1997). *Critical Issues in Policing*. USA: Waveland

Ethics In Policing - Eip. (2015). Police Integrity. Ανακτήθηκε Αύγουστος 6, 2015 από <http://www.ethicsinpolicing.com/police-integrity.asp>

HMIC. (2015). Integrity Matters. www.justiceinspectrates.gov.uk/hmic
Πρόσβαση: 1 Αυγούστου, 2015

Klockars, C., Ivkovic, S., & Haberfeld, M. (2006). *Enhancing Police Integrity*. The Netherlands: Springer

Miller, S., Blackler, J., & Alexandra, A. (2006). *Police Ethics*. Australia: South Wind Production Services

Newburn, T. (1999). Understanding and Preventing Police Corruption: Lessons from the literature. *Police Research Series*. Paper 110. London: Home Office

Andvig, J., & Fjeldstad, O. (2008). Crime, Poverty and Police Corruption in Developing Countries. *Chr. Michelsen Institute. CMI Working Paper*. Ανακτήθηκε Αύγουστος, 2015 από <http://hdl.handle.net/10202/417>

Prenzler, T. (2012). *Policing and Security In Practice. Challenges and Achievements*. UK: Mackmillan Publishers

Punch, M. (2000). Police Corruption and its Prevention. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 8(3):301 -324

Roberg, R., Novak, K., Cordner, G. (2009). *Police & Society*. USA: Oxford University Press Inc.

Ross, J. (2012). *Policing Issues: Challenges & Controversies*. USA: Jones & Bartlett Learning

Rothlein, S. (2010). Conducting Integrity Tests on Law Enforcement. *Risk Management Institute*. Ανακτήθηκε Ιανουάριος 15, 2016 www.llrmi.cam/articles/legal

Schafer, J. (2010). The ineffective police leader: Acts of commission and omission. *Journal of Criminal Justice*, 38(1): 737-746. USA: Elsevier Ltd

Sherman, L. (1978). *Controlling Police Corruption. The effects of Reform policies*. USA: National Institute of Law Enforcement and Criminal Justice

Verry, R. (2011). *Mechanics of a Police Internal Affairs Investigation: Investigating Police Misconduct*. USA: Looseleaf Law Publications

Walker, S., Alpert, G., & Kenney, D. (2001). *Early Warning Systems: Responding to the Problem Police Officer*. Ανακτήθηκε Νοέμβριος 30, 2015, από <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/188565.pdf>. U.S. Department of Justice.

National Institute of Justice. Research in Brief. July 2001 Ανακτήθηκε 6 Δεκεμβρίου, 2015 από <http://www.nij.gov/journals/Pages/welcome.aspx>

Word, R., & McCormick, R. (1979). *An anti-corruption manual for administrators in law enforcement*. 1st Edition. New York. John Jay Press

Αλεξιάδη, Σ. (2010). *Τα Οικονομικά του Εγκλήματος*. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα

Βιδάλη, Σ. (2012). *Αστυνομία. Έλεγχος του Εγκλήματος & Ανθρώπινα Δικαιώματα*.

Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη

Καπαρδή, Κ. Μ. & Τσολάκης, Χ. (2011). *Οικονομικά Εγκλήματα Στις Επιχειρήσεις: Πρόληψη, Διερεύνηση, Αποτροπή*. Αθήνα: Κριτική

Πανάγος, Κ. (2013). Τα αίτια της διαφθοράς των αστυνομικών αρχών. *Εργαστήριο Ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών*. Ανακτήθηκε Νοέμβριος 27, 2015, από <http://www.theartofcrime.gr/index.php?pgtp=1&aid=1385908887>

Πανούσης, Γ. (2010). *MEDIA + ΕΓΚΛΗΜΑ*. Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Σάκκουλα

Σαγκουνίδου, Δ. Η. (2013). *Η Διαφθορά & η καταπολέμηση της*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη

Στεργιούλης, Ε. (2008). *Κοινωνιολογία της Αστυνομίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση